

כתובות פרק חמישי אף על פי

משנה :

אף על פי שאמרו 'בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה' - אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה - יוסיף. ('אם רצה' - בגמרא פריך 'פשיטא!') נתארמלה או נתגרשה, בין מן הארוסין בין מן הנשואין - גובה את הכל.

רבי אלעזר בן עזריה אומר: מן הנשואין גובה את הכל, מן הארוסין: בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה, שלא כתב לה (תוספת דמדתו) אלא על מנת לכונסה.

רבי יהודה אומר: אם רצה כותב לבתולה שטר של מאתים, והיא כותבת "התקבלתי ממך מנה" ולא למנה מנה, והיא כותבת "התקבלתי ממך חמשים זוז". (אף על פי שלא נתקבלה - מוחלת וכותבת בלשון שובר.) רבי מאיר אומר: כל הפוחת לבתולה ממאתים ולא למנה ממנה - הרי זו בעילת זנות.

גמרא :

פשיטא !

מהו דתימא קיצותא [סכום קצוב דוקא] עבדו רבנן, שלא לבייש את מי שאין לו - קא משמע לן.

[אם רצה להוסיף כו'] :

'רצה לכתוב לה' לא קתני (אי תנא 'לכתוב' - לא הוה שמעינן מינה שיהיה התוספת קרוי 'כתובה' אלא כמתנה מדעתו, ואין שם כתובה עליו), אלא 'רצה להוסיף' (השתא דתנן 'להוסיף' - משמע נוסף על הכתובה שתקנו חכמים, ושם 'כתובה' עליו גם הוא) - מסייע ליה לרבי איבו אמר רבי ינאי, דאמר רבי איבו אמר רבי ינאי: תנאי כתובה (תוספת שהוא מתנה להוסיף לה, וכן מזונות, וכל הנך דתנן בפרקין דלעיל) - ככתובה דמי. נפקא מינה למוכרת ולמוחלת (מוכרת כתובתה או מוחלת כתובתה - מחלה ומכרה את הכל, לפי שהכל קרוי 'כתובה', ולא אמרינן 'לא מיקרי כתובה אלא מנה מאתים'); למורדת (דתנן בפרקין (פ"ה מ"ז: ט"ז, א) 'המורדת על בעלה - פוחתין לה מכתובתה כו', עד מתי הוא פוחת? עד כנגד כתובתה' - לא תימא כנגד מנה מאתים לחודייהו, אלא אף התוספת פוחתין והולכין), ולפוגמת (בפרק 'הכותב' (לקמן פ"ט מ"ז: ט"ז, א) תנן: 'זופגמת כתובתה - לא תפרע אלא בשבועה' - אם פגמה תוספת נמי, שאמרה "לשם פרעון התוספות התקבלתי דינר" - אף זו פוגמת כתובתה היא; ואם טוען בעלה התקבלת כל כתובתיך - לא תפרע אלא בשבועה), לתובעת (שאמרו חכמים: 'התובעת כתובתה בבית דין - אין לה מזונות' - תובעת תוספת נמי אין לה מזונות) ולעוברת על דת (בפרק 'המדיר' (פ"ז מ"ו: ט"ז, א) שאמרו עליה 'חצא שלא בכתובה' - לא תימא כתובת מנה מאתים, אבל תוספת מתנה בעלמא הוא, לא הפסידה)

(כתובות נה, א)

לשבח (שאמרו בבכורות (פ"ח מ"ט: נ"א, ב): 'אין הבכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו הנכסים לאחר מיתת אביו, ולא האשה בכתובתה', ותוספת נמי לא גביא משבח ששבחו נכסים לאחר מיתת בעלה), לשבועה (לכל מילי דשייכא לישבע על הכתובה, כגון הנפרעת שלא בפניו, ועד אחד מעידה שהיא פרועה; והנפרעת מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים, דתנן בפרק 'הכותב' (לקמן פ"ז, א) דבעו שבועה - אף תוספת נמי בעי שבועה, ואף על גב דפוגמת בהאי כללא איתיה - איצטריך למינקטיה בהדיא לאשמועינן דפגימת תוספת מהניא להשביעה, כפגימת כתובה) ולשביעית (שאין שביעית משמטת כתובה כשאר שטרות אלא אם כן פגמה וְקָפָה, כדאמרינן במסכת גיטין (י"ח, א) - ותוספת נמי לא משמט), ולכותב כל נכסיו לבניו (וכתב לאשתו קרקע כל שהוא - אבדה כתובתה, כדאיתא ב"ש נוחלין' (בבא בתרא קלב) ותוספת ככתובה); לגבות מן הקרקע (אין כתובה נגבית אלא מן הקרקע) ומן הזיבורית (כדתנן ב'הניזקין' (גיטין מח, ב), וכן תוספת); וכל זמן שהיא בבית אביה (תנן ב'הנושא' (לקמן פ"ב מ"ד: קד, א): 'כל זמן שהיא בבית בעלה במשך אלמנותה גובה כתובתה לעולם, וכל זמן שהיא בבית אביה, שלא היו עובדים אותה היתומים ולא זנין אותה - גובה כתובתה עד כ"ה שנים; ואם שתקה יתר על כן יום אחד - מחלתה, וכן תוספת) ולכתובת בנין דכרין (כשם שנוטלים נדוניית אבי אמם ומנה מאתים - כך נוטלים תוספת).

איתמר ('איתמר' גרס ולא גרס 'דאיתמר'): כתובת בנין דכרין :

פומבדיתא אמרי לא טרפא ממשעבדי: 'ירתון' תנן ('אינון ירתון' כסף כתובתיך; וירושא לא טרפא לקוחות); בני מתא מחסיא אמרי טרפא ממשעבדי, 'יסבון' (לשון בעל חוב) תנן.

והלכתא: לא טרפא ממשעבדי, 'ירתון' תנן.

(המייחד) מטלטי (לכתובת אשתו, ומת) ואיתנהו בעיניהו (והן בעין, והיא נפרעת מהן - נוטלתן) בלא שבועה (דטעמא מאי אמור רבנן 'מנכסי יתומין לא תפרע אלא בשבועה' - דחיישין דלמא צורי אתפסה, והכא [הנכסים שייחד לה] היינו צורי דאתפסה); ליתנהו בעיניהו (כגון שאבדו):

פומבדיתא אמרי בלא שבועה (דכיון דאבוד הני - לא אתפסה אחריני, וכל נכסיו אחראין לכתובתה, ונפרעת מן הקרקעות), בני מתא מחסיא אמרי בשבועה. והלכתא בלא שבועה.

ייחד לה ארעא בארבעה מצרנהא (שייחד לה קרקע וכתב לה בארבעה המצרים שלה בחייו לעשותה אפותיקי לכתובתה, ומת - נפרעת הימנה) בלא שבועה (דודאי תו לא מתפס לה צורי אחריני); בחד מצרא:

פומבדיתא אמרי בלא שבועה, בני מתא מחסיא אמרי בשבועה (דכיון דלא כתב לה ארבעה המצרים - אין זו סמיכה לסמוך עליה, והרי היא כמי שלא ייחד, ואיכא למיחש לצררי). והלכתא בלא שבועה.

אמר לעדים "כתבו וחתמו (כגון מתנת קרקע) והבו ליה", קנו מיניה - לא צריך אימלוכי ביה (אם עדיין עומד בדבורו שיכתבו לו; דכיון דקנו ממנו - סתם קנין לכתובה עומד); לא קנו מיניה:

פומבדיתא אמרי לא צריך אימלוכי ביה, בני מתא מחסיא אמרי צריך אימלוכי ביה. והלכתא צריך אימלוכי ביה.

ר' אלעזר בן עזריה וכו' [מן הנשואין גובה את הכל, מן האירוסין: בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה, שלא כתב לה (תוספת דמדעתו) אלא על מנת לכונסה]:

איתמר: רב ורבי נתן: חד אמר הלכה כרבי אלעזר בן עזריה, וחד אמר אין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה.

תסתיים דרבי נתן - הוא דאמר הלכה כרבי אלעזר בן עזריה, דשמעינן ליה לרבי נתן דאזיל בתר אומדנא (אומד הדעת: בדבר שאינו מפורש אומדין בית דין ואומרים: סתם איניש - להכי איכוון, דלא כותב לה ממונו חנם אלא לחיבת ביאה) דאמר רבי נתן הלכה כרבי שמעון שמעון שזורי במסוכן (במסכת גיטין (פ"ו מ"ה; סה"ב): המפרש והיוצא בשיירא ואומר "כתבו גט לאשתו" - אף על פי שלא אמר 'תנו' - הרי אלו יכתבו ויתנו, דמחמת סדרתו שהוא בהול על נפשו לא הספיק לגמור דבריו, ומעיקרא לכתבו ותנו נתכוון; דבי שמעון שזורי אומר: אף המסוכן' = הגוסס; והיינו 'בתר אומדן דעתא' דאמרין: לא אמר "כתבו" אלא שיתנו; הואיל ומסוכן הוא - לא נתכוון לצחק בה)

(כתובות נה, ב)

ובתרומת מעשר של דמאי (משנה היא במסכת דמאי (פ"ד מ"א): תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה ואסרה את החולין משום מדומע: דבי שמעון שזורי אומר: אף בחול שואלו לעם הארץ שלקח הימנו הפירות הללו, ואוכלן על פיו: אם אמר "הפרשתי מעשרותיו כראוי עד שלא מכרתים לך" - סומך עליו, דהואיל ומדרבנן הוא - הימנוהו רבנן במקום פסידא כי הכא, שאין לו תקנה לחזור ולהפריש, אלא למוכרה לכהנים בדמי תרומה, והפסד הוא לו; האי דנקט אף בחול' - משום דקתני התם מילתא אחריתי, ויש בה חילוק: דבשבת שואלו ואוכלו על פיו, מפני עונג שבת; ולמוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר); ורב לא אזיל בתר אומדנא.

והא איתמר: מתנת שכיב מרע (מתנת שכיב מרע אינה צריכה קנין שתקנו חכמים שדבריו ככתובים וכמסורים שלא תטרף דעתו עליו) שכתוב בה קנין (ואם כתוב בה קנין) - בבי רב משמיה דרב אמרי 'ארכביה אתרי רכשי' (כמו לכבי הרכש (אסתר ח, פסוקים י"ד) - כלומר: נתן בה שתי כחות על ידי שכתוב בה, כדקציר ורמי בערסיה; וכל לשון שכיב מרע נתן בה כח שכיב מרע, ועל ידי קנין שכתוב בה, שאינו נוהג אלא בבריא - נתן בה כח בריא); ושמואל אמר: לא ידענא מאי אידון בה.

בבי רב משמיה דרב אמרי 'ארכביה אתרי רכשי': הרי היא כמתנת בריא והרי היא כמתנת שכיב מרע: הרי היא כמתנת בריא (והשתא מפרש להו 'כח מתנת בריא'): דאם עמד (מחוליו) - אינו יכול לחזור בו (משאינו כן בשכיב מרע); הרי היא כמתנת שכיב מרע, שאם אמר "הלואתי לפלוני" - הלואתו לפלוני (והרי היא כמתנת שכיב מרע שאין במתנת בריא אפילו בקנין, שאם כתב במתנה "זו הלואתי שהלוייתי לפלוני" - נתונה לפלוני זה הלואתו לפלוני, ואילו גבי בריא - משום קנין לא קני ביה, שאין מטבע נקנה בחליפין אלא אגב קרקע, כדאמרין ב'הזהב' (בבא מצעיא מו, א) וְהָאֵלֶּה קְנָה אִם מֵת - לא מחמת קנין אלא מחמת דברי שכיב מרע); ושמואל אמר 'לא ידענא מאי אידון בה' - שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר (שמא להכי כתב בה קנין: דלא גמר להקנותו מתנה זו על ידי דברי שכיב מרע שהן ככתובים ומסורים דמי אלא על ידי כתיבה וקנין כבריא, דסתם קנין - לכתובה עומד), ואין שטר לאחר מיתה (ושטר שכיב מרע אינו קונה מחייסף שהרי אין דעתו ליתן כלום אלא לאחר מיתה; ואפילו לרבי יוסי דאמר (גיטין עב, א ועוד) 'זמנו של שטר מוכיח עליו' - הני מילי בבריא הכותב

נכסיו לבנו לאחר מותו, דדעתו לאקנויי גוף הקרקע מהיום ופירות לאחר מיתה, אבל זה - אין דעתו ליתן בחייו כלום, וכיון דמית - תו לא מצי לאקנויי מידי דהא ליתיה דליקני ניהליה; ושמעין מיהת דרב בתר אומדנא אזיל: שאומד דעתו של זה דלארכביה אחרי רכשי עבד; ואף על פי שלא פירש - מפיק רב ממונא בהכי) !

(כתובות נו, א)

אלא תרוייהו (רב ורבי נתן) אזלי בתר אומדנא: מאן דאמר 'הלכה כרבי אלעזר בן עזריה' - שפיר; מאן דאמר 'אין הלכה' - הכא נמי אומדן דעתא הוא: משום איקרוכי דעתא הוא [שהרי המתנות במטרה להקריב דעת הכלה אליו], והא איקרבא ליה דעתא [שהרי המתנות מקרבות דעת הכלה אליו].

יתיב רב חנינא קמיה דרבי ינאי וקאמר: הלכה כרבי אלעזר בן עזריה. אמר ליה: פוק קרי קראך לברא! אין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה! אמר רב יצחק בר אבדימי משום רבינו (רב): הלכה כרבי אלעזר בן עזריה. אמר רב נחמן: אמר שמואל: הלכה כרבי אלעזר בן עזריה; ורב נחמן דידיה אמר: אין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה; ונהרדעי משמיה דרב נחמן אמרי: הלכה כרבי אלעזר בן עזריה; ואף על גב דלט רב נחמן ואמר 'כל דיינא דדאין כרבי אלעזר בן עזריה הכי והכי תיהוי' - אפילו הכי הלכה כרבי אלעזר בן עזריה; והלכה למעשה כרבי אלעזר בן עזריה. (הש"ס קא פטיק שכך נמנו וגמרו בני הישיבה).

בעי רבין: נכנסה לחופה ולא נבעלה מהו (לרבי אלעזר בן עזריה): חיבת חופה קונה או חיבת ביאה קונה? תא שמע: דתני רב יוסף: 'שלא כתב לה אלא על חיבת לילה הראשון'; אי אמרת בשלמא 'חיבת חופה קונה' - היינו דאמר 'לילה הראשון', אלא אי אמרת 'חיבת ביאה קונה' - ביאה בלילה הראשון איתא, מכאן ואילך ליתא? ואלא מאי? חופה? חופה בלילה איתא, ביממא ליתא? ולטעמיך ביאה בלילה איתא - ביממא ליתא? הא אמר רבא: אם היה בבית אפל מותר! הא לא קשיא: אורח ארעא קא משמע לן, דביאה בלילה. אלא 'חופה' קשיא! חופה נמי לא קשיא: כיון דסתם חופה לביאה קיימא - אורח ארעא קא משמע לן דבלילה.

בעי רב אשי: נכנסה לחופה ופירסה נידה (ופירש ממנה ומת) - מהו? אם תימצי לומר חיבת חופה קונה - חופה דחזיא לביאה, אבל חופה דלא חזיא לביאה לא? או דלמא לא שנא? תיקו.

רבי יהודה אומר: רצה כותב לבתולה [שטר של מאתים, והיא כותבת "התקבלתי ממך מנה" ולאמנה מנה והיא כותבת "התקבלתי ממך חמשים זוז"] : וסבר רבי יהודה דכותבין שובר? והתנן [בבא בתרא פ"י מ"ו]: 'מי שפרע מקצת חובו - רבי יהודה אומר: יחליף' (יכתוב שטר אחר כדי חוב הנשאר, ויקרע הראשון, ולא יכתוב שובר להרע כח הלזה שיצטרך לשמור שוברו מן העכברים); דבי יוסי אומר: יכתוב לו שובר (ולא יחליף להרע כח המלוה למחול שעבודו מזמן ראשון) !? אמר רבי ירמיה: כששוברתה מתוכה (בתוך הכתובה עצמה יכתוב השובר: 'והיא אמרה בפנינו התקבלתי חציה'; דטעמא מאי אמר רבי יהודה אין כותבין שובר? - משום דלא יצטרך לזה לשומרו מן העכברים, דאי מרקב הדר האי וגבי שטריה כוליה - הכא ליכא למיחש להכי); אביי אומר: אפילו תימא בשאין שוברתה מתוכה: בשלמא (דבהאי שובר [של הלואה]) לא חייש רבי יהודה לעכברים כי התם, דאילו התם ודאי (מיפרע) פרעיה, דלמא מירכס תברתא ומפיק ליה לשטרא והדר גבי זימנא אחרינא; הכא ודאי יהב לה (בתמיה) [הרי לא נתן לה כלום]? - מילתא בעלמא היא דאמרה ליה; אי נטריה נטריה אי לא נטריה - איהו הוא דאפסיד אנפשיה.

בשלמא אביי לא אמר כרבי ירמיה: לא קתני 'שוברתה מתוכה', אלא רבי ירמיה - מאי טעמא לא אמר כאביי? גזירה שובר דהכא אטו שובר דעלמא¹.

טעמא דכתבה ליה, אבל על פה (דהוה ליה תנאה בעלמא) - לא (לא הוי תנאה: דמתנה על מה שכתוב בתורה הוא!)? אמאי? דבר שבממון הוא (שאר וכסות), ושמעין ליה לרבי יהודה דאמר דבר שבממון תנאו קיים, דתניא: 'האומר לאשה "הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה" - הרי זו מקודשת, ותנאו בטל - דכרי דכי מאיר; דכי יהודה אומר: בדבר שבממון - תנאו קיים.'?! קסבר רבי יהודה כתובה דרבנן, וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה.

הרי פירות (דנכסי מלוג) דרבנן (האי דבעל אוכלן - תקנתא דרבנן היא), ולא עבדו להו רבנן חיזוק (שיהא תנאו בטל אם התנה למחול אכילתו), דתנן [כתובות פ"ט מ"א]: 'דכי יהודה אומר: לעולם הוא אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה "דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירות פירותיהן עד עולם' (אם כתב לה "דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן" - אוכל הוא פירי פירות: מוכר פירות ולוקח קרקע, שיהא לה קרן, והוא אוכל פירות),

(כתובות נו, ב)

וקיימא לן (ב[פרק] הכותב): מאי 'כותב'? 'אומר' (אלמא תנאיה תנאה)! אמר אביי: לכל יש כתובה ולא לכל יש פירות: מילתא דשכיחא עבדו בה רבנן חיזוק, מילתא דלא שכיחא לא עבדו בה רבנן חיזוק.

הרי חמרים דשכיחי ולא עבדו לה רבנן חיזוק, דתנן (גבי דמאי) [דמאי פ"ד מ"ז]: 'החמרין שנכנסו לעיר, ואמר אחד מהן "שלי חדש" (והישן טוב ממנו, שהחדש עדיין אינו יבש כל צרכו) ושל חברי ישן", "שלי אינו מתוקן ושל חברי מתוקן" - אין נאמנים; דכי יהודה אומר: נאמנים (דרבנן הוא ולא עבדו בהו חיזוק למיחש לגומלין לרבי יהודה)?!'

אמר אביי: [לשיטת רבי יהודה] ודאי דדבריהם - עבדו רבנן חיזוק, ספק דדבריהם לא עבדו רבנן חיזוק.

רבא אמר: בדמאי הקילו (משאר ספק דדבריהם, ואפילו ספק ליתיה, דרוב עמי הארץ מעשרין הו).

(והכי נמי אמרינן ב'איזהו נשך' (בבא מציעא ע"ב): היו חדשות מארבע וישנות משלש כו'; ויש מפרשים משום עומר, ולאו מילתא היא, דאם כן דמתוק' בדמאי הקילו' - התינח דמאי, חדש מאי איכא למימר? ועוד: לא מצינו שנחשדו עמי הארץ על איסור חדש, ולא נקט לה אלא משום אין נאמנים דדמאי; ורבותא אשמועינן: דאף על גב דמשבח לה לדחבריה נמי במילי אחרנייתא - אינו נאמן על הדמאי, דחיישין לגומלין)

רבי מאיר אומר כל הפוחת נלכתולה ממאתים ולא למנה ממנה - הרי זו בעילת זנות:

'כל הפוחת' - אפילו בתנאה [אם התנה תנאי] (מדלא תנא 'כל בתולה שאין לה מאתים ולא למנה שאין לה מנה הרי זו בעילת זנות' - שמע מינה דהכי אשמועינן: שאף על פי שהיא גובה לבסוף: דאין תנאו קיים, אפילו הכי, כיון דמעיקרא אתני - קרי לה 'בעילת זנות' משום דמשעת ביאה לא הוה סמכא דעתה אכתובה)? אלמא קסבר [רבי מאיר] תנאו בטל (דבלאו הכי לאו רבותא היא דנקט 'כל הפוחת'), ואית לה! [ואם יש לה הכל - מה הבעיה? מדוע אמר שזו בעילת זנות?]

וכיון [אלא כיון] דאמר לה "לית ליך אלא מנה" - לא סמכא דעתה, והויא לה בעילתו בעילת זנות.

והא שמעינן ליה (לעיל) לרבי מאיר דאמר 'כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל', הא דרבנן תנאו קיים?!

¹ וכי דבר זה שכיח שיש לגזרו? שהרי 'בדבר שאינו שכיח לא גזרו ביה רבנן'?

² וכי כתובה זה דבר שכתוב בתורה, שיהא מתנה על מה שכתוב בתורה? הגמרא דנה בזה בהמשך.

תניא: 'רבי מאיר אומר: כל הפוחת לכתולה ממאתים ולא למנה ממנה - הרי זו בעילת זנות.'

רבי יוסי אומר: רשאי (ואפילו על פה נמי תנאו קיים);
רבי יהודה אומר: רצה - כותב לכתולה שטר של מאתיים, והיא כותבת לו "התקבלתי ממך מנה", ולא למנה - מנה, והיא כותבת לו "התקבלתי ממך חמשים זוז" (ואתא רבי יהודה למימר נמי רשאי כרבי יוסי, מיהו על פה תנאו בטל, כדאמרינן לעיל: חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, אבל באת למחול - תכתוב שובר).
וסבר רבי יוסי 'רשאי' ורמינהי [נתוספתא כתובות פ"ב ה"ב [ליברמן]]: 'אין עושין כתובת אשה מטלטלין' (אין מייחדין מטלטלין לכתובה) מפני תיקון העולם (שמא יאבדו או יפחתו דמיהן); אמר רבי יוסי: וכי מה תיקון העולם יש בזו? והלא אין קצובין (אין דמיהן קצובין עולמית, דמוקרי ומחלי), ופוחתין (הלכך פעמים שפוחתין מכדי מה ששמאום)?

תנא קמא נמי 'אין עושין' קאמר (ופחיתה - נמי בכלל תיקון העולם היא), אלא לאו הכי קאמר: 'במה דברים אמורים? בשלא קבל עליו (הבעל) אחריות (אם יאבדו, ופריש ליה תנא דלא חייש לזולא אלא לאונסא), אבל קבל עליו אחריות - עושין', ואתא רבי יוסי למימר: 'כי קיבל עליו אחריות (נמי) - אמאי עושין' (מה נתקן העולם בכך)? והלא (אף כשהן קיימין) אין קצובין, ופוחתין?
השתא: ומה התם, דדלמא פחתה, חייש רבי יוסי - הכא, דודאי קא פחתה, לא כל שכן!
הכי? השתא: התם - לא ידעה דתחיל, הכא ידעה וקא מחלה!

אחתיה דרמי בר חמא הות נסיבא לרב אויא,

(כתובות נז, א)

אירכס [אבד] כתובתה (שטר כתובתה). אתו לקמיה דרב יוסף. אמר להו: הכי אמר רב יהודה אמר שמואל: זו דברי רבי מאיר (דאמר לעיל: 'כל הפוחת לכתולה ממאתים, ואפילו בתנאה והתנאי בטל - קרי לה בעילת זנות, משום דלא סמכא דעתה; והכא נמי: לרבי מאיר הוא דאסור לשהות אשה שאבדה שטר כתובתה, ואפילו אית לה - דלא מפסדא בהכי, דגביא בתנאי בית דין - מיהא לא סמכא דעתה דאמרה 'כי תבענא ליה אמר "פרעתין"', הלכך בעילת זנות היא), אבל חכמים אומרים: משהא אדם את אשתו שתיים ושלש שנים בלא כתובה (דלית לן למיחש משום מסמך דעתא, דתיהוי בעילת זנות).
אמר ליה אביי: והא אמר רב נחמן אמר שמואל: 'הלכה כרבי מאיר בגזירותיו' (בדבר שהוא מחמיר על דבר תורה באיסור והיתר על ידי גזירת דבריהם)?
אי הכי - זיל כתוב לה (כתובה אחרית). (והא דאמרינן לעיל (נא, א) 'לא כתב לה כתובה - בתולה גובה מאתיים' ואוקמינן כרבי מאיר - התם במקום שאין כותבין כתובה, דכולהו אתנאי קא סמכי; אי נמי במקום שכותבין וגובה; לרבי מאיר מיהו בעילת זנות באיסור היא.)

[לעיון בסוגיא זו עיין טבלה להלן]

כי אתא רב דימי אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: מחלוקת (דברי יהודה ורבי יוסי, דאמר רבי יהודה: על פה - לאו תנאה הוא, ורבי יוסי סבר תנאה קיים) בתחלה (מפרש לקמן תחלת מאי), אבל בסוף - לדברי הכל אינה מוחלת (שכבר זכתה, ואמירתה לאו כלום אלא אם כן כתבה שובר "התקבלתי"); ורבי יוחנן אמר: בין בזו ובין בזו מחלוקת.
אמר רבי אבהו: לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יוחנן, דאנא ורבי יהושע בן לוי לא פלגינן אהדדי: מאי 'בתחלה' דקאמר רבי יהושע בן לוי? - תחלת חופה; ומאי 'סוף'? - סוף ביאה (והכי קאמר: מתחלת חופה ועד סוף חופה פליגי בה רבי יהודה ורבי יוסי, אבל משבא עליה - מודה רבי יוסי דאין בדבריו כלום); וכי קאמינא אנא 'בין בזו ובין בזו מחלוקת' - תחלת חופה וסוף חופה, דהיא תחילת ביאה (לאו אסוף דרבי יהושע קאמינא אלא אסוף חופה, דהיא קודם ביאה).

³ מדוע אמרה כך הגמרא ולא אמרה שעשו חיזוק כשל תורה, כמו שהציעה הגמרא למעלה (נו, א) בדברי רבי יהודה: - קסבר רבי יהודה כתובה דרבנן, וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה. ? - ואולי הכוונה לא ממש דאורייתא אלא שעשו חיזוק כשל תורה?

כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: מחלוקת לבסוף, אבל בתחלה - דברי הכל מוחלת; ורבי יוחנן אמר: בין בזו ובין בזו מחלוקת. אמר רבי אבהו: לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יוחנן, דאנא ורבי יהושע בן לוי לא פלגינן אהדדי: מאי 'לבסוף' דאמר רבי יהושע בן לוי? - סוף חופה, ומאי 'תחלה'? - תחלת חופה; וכי קאמינא אנא 'בין בזו ובין בזו מחלוקת' - תחלת ביאה וסוף ביאה.

Kesuvos Chart #10
Daf 57a

KEY:

[] = A Halachah that is not mentioned explicitly
by Rabbi Yehoshua ben Levi or Rabbi Yochanan

Machlokes = Rabbi Yosi and Rabbi Yehudah argue about this
in the Beraisa (56b)

AT WHAT POINT MAY A WOMAN FOREGO (MOCHELES) HER KESUVAH?

	(A) BEGINNING OF CHUPAH	(B) END OF CHUPAH (AKA BEGINNING OF BI'AH)	(C) END OF BI'AH	
CONCLUSION OF THE GEMARA				
1) RAV DIMI				
1a) R. Yehoshua ben Levi	Machlokes	[Machlokes] (1)	not Mocheles	
1b) R. Yochanan	Machlokes	Machlokes	[not Mocheles]	
2) RAVIN				
2a) R. Yehoshua ben Levi	is Mocheles	Machlokes	[Machlokes]	
2b) R. Yochanan	[is Mocheles]	Machlokes	Machlokes	

=====

FOOTNOTES:

=====

(1) This is the way Rav Avahu interprets Rav Dimi's quote of RYB"L, as it appears in the texts of our Gemara and Rashi: according to Rabbi Yehoshua ben Levi, Rabbi Yosi and Rabbi Yehudah argue concerning "Techilas *Chupah* (and Sof Bi'ah)." However, it would seem more appropriate to say that Rabbi Yehoshua ben Levi says that they argue about "Techilas *Bi'ah* (and Sof Bi'ah)" -- and that it goes without saying that they argue about *Techilas* Chupah. This would in fact parallel the way Rav Avahu interprets Ravin's version of Rabbi Yehoshua ben Levi: Rabbi Yehoshua ben Levi does not mention "Sof Bi'ah" at all, but mentions Techilas *Chupah* to Sof *Chupah* -- and it goes without saying that they argue about Sof Bi'ah.

The RITVA (as quoted by the SHITAH MEKUBETZES), who points this out, in fact cites Rashi as saying just that: Rav Avahu interprets Rav Dimi's RYB"L as

saying that Rebbi Yehudah and Rebbi Yosi argue concerning "Techilas *Bi'ah* (and Sof Bi'ah)." (The text of the Gemara in the Munich and Leningrad manuscripts combines both versions: "they argue concerning Techilas *Chupah-Bi'ah*." See SHITAH MEKUBETZES on the Sugya at length.)

אמר רב פפא: אי לאו דאמר רבי אבהו 'לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יוחנן דאנא ורבי יהושע בן לוי לא פלגינן אהדדי' - הוה אמינא: רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי פליגי, רב דימי ורבי לא פליגי: מאי 'סוף' דקאמר רבין? סוף חופה; ומאי 'תחלה' דקאמר רב דימי? תחלת ביאה (אמר רב פפא אי לאו דאמר כו': אנא לא הוה נחא לי לפרושי מילתייהו הכי: דרבי יוחנן ורבי יהושע לא ליפלגו ורב דימי ורבין ניפלגו בדרכי יהושע, אלא הכי הוה אמינא: רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי פליגי, דאיהו 'סוף' דקאמר רבי יהושע בן לוי דברי הכל אינה מוחלת - אתא רבי יוחנן למימר: אף בזו מחלוקת; דרב דימי ורבין לא פליגי בדרכי יהושע; והכי הוה מפרישנא לדרב דימי אמר רבי יהושע: מחלוקת בתחלת ביאה, דהיא סוף חופה, אבל בסוף ביאה - דברי הכל אינה מוחלת, ורבי יוחנן פליג עליה דאפילו בסוף ביאה נמי פליגי; וכי אתא רבין אמר רבי יהושע בן לוי: מחלוקת בסוף חופה, והיא תחלת ביאה דקאמר נמי רב דימי, אבל בתחלת חופה - דברי הכל מוחלת; אבל השתא דפריש רבי אבהו לדרב דימי, דבין לרבי יוחנן ובין לרבי יהושע בן לוי פליגי רבי יוסי יהודה בתחלת חופה ובסוף חופה - על כרחך פליגא דרבין אדרב דימי, דהא אמר רבין: בתחלת חופה ד"ה מוחלת).

continuation of table: Rav Papa's statement:

AT WHAT POINT MAY A WOMAN FOREGO (MOCHELES) HER KESUVAH?

	(A) BEGINNING OF CHUPAH	(B) END OF CHUPAH (AKA BEGINNING OF BI'AH)	(C) END OF BI'AH	
RAV PAPA'S HAVAHA AMINA				
3) RAV DIMI				
3a) R. Yehoshua ben Levi	[is Mocheles]	Machlokes	not Mocheles	
3b) R. Yochanan	[Machlokes]	Machlokes	Machlokes	
4) RAVIN				
4a) R. Yehoshua ben Levi	is Mocheles	Machlokes	[not Mocheles]	
4b) R. Yochanan	Machlokes	Machlokes	[Machlokes]	

מאי קא משמע לן [רב פפא] (בהא דאמר "אי לאו דקאמר רבי אבהו כו" - האמר רבי אבהו, ואיהו לא בעי לאיפלוגי עליה - ולמאי הלכתא אשמועינן 'דאי לא אמרה רבי אבהו' הוה נחא ליה לדידיה לפרושי בענין אחר)?

הא קא משמע לן: דפליגי תרי אמוראי אטעמא דנפשייהו ולא פליגי תרי אמוראי אליבא דחד אמורא (דהיכא דאשכחן אמוראי דפליגי אהדדי כל חד אליבא דנפשיה, ותרי אמוראי אחריני דפליגי בפלוגתא דהנך אמוראי, ואית לן לפרושי מילתא בתרי לישנא: חדא מינייהו מיפלגי תרי אמוראי אליבא דנפשייהו: שכל אחד אומר סברא שלו, כגון רבי יוחנן ורבי יהושע, ואינן תרי אמוראי [אליבא דחד] לא מיפלגי אלא אמרי חדא מלתא, וחדא מן לישנא מיפלגי תרי אמוראי אליבא דחד, כגון רב דימי ורבין ומשוויא מלתא דתרי אמוראי קמאי חדא מלתא - שבקינן ההיא לישנא דמיפלגי תרי אמוראי אליבא דחד, ונקטינן ההיא דמיפלגי תרי אמוראי אליבא דנפשייהו, דכי פליגי תרי אמוראי דחד: מר אמר: הכי אמר פלוני, ומר אמר: הכי אמר פלוני - חד מינייהו משקרו! אבל כי פליגי תרי אמוראי בדין או באיסור והיתר - כל חד אמר: הכי מיסתבר טעמא - אין כאן שקר: כל חד וחד סברא ידיה קאמר, מר יהיב

טעמא להיתירא ומר יהיב טעמא לאיסורא; מר מדמי מילתא למילתא הכי, ומר מדמי ליה בעניינא אחרינא, ואיכא למימר אלו ואלו דברי אלהים חיים הם - זימנין דשייך האי טעמא וזימנין דשייך האי טעמא, שהטעם מתהפך לפי שינוי הדברים בשינוי מועט).

משנה :

נותנין לבתולה שנים עשר חודש (זמן לכניסתה לחופה) משתבעה הבעל (מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה להזהירה על עסקי חופה להכין תכשיטין) לפרנס את עצמה (בתכשיטין); וכשם שנותנין לאשה - כך נותנין לאיש לפרנס את עצמו (בצרכי סעודה וחופה). ולא למנה שלשים יום (שאינה טורחת כל כך בתכשיטין, שכבר יש בידה).

הגיע זמן ולא נישאו (שהבעלים מעכבין; ואידי דתנא רישא בדידהי - תנא סיפא נמי בדידהי): אוכלות משלו ואוכלות בתרומה (אם כהן הוא והיא ישראלית, שמשעה שקידשה אוכלת בתרומה מן התורה, כדמפרש בגמרא, ורבנן גזור עד השתא). רבי טרפון אומר: נותנין לה הכל תרומה (אם ירצה, וכשיגיעו ימי טומאתה - תמכרנה ותקח חולין).

רבי עקיבא אומר: מחצה חולין (לאכול בימי טומאתה⁴) ומחצה תרומה. היבם אינו מאכיל בתרומה (בעודה שומרת יבם; וטעמא יליף בגמרא). עשתה ששה חדשים (מהנך שנים עשר חדש הקבועים לה) בפני הבעל (משתבעה הבעל) וששה חדשים בפני היבם, ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם (אף על גב דרובא בפני הבעל, סוף סוף לא נתחייב במזונותיה בחייו; והוא הדין נמי אם נתחייב בחייו - לא אכלה משמת, דקניין הבעל פקע! אלא דאי כולם בפני הבעל הוה אכלה מיהא בחייו) או כולן בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל (בגמרא פריך עלה למאי תניא) - אינה אוכלת בתרומה.

זו משנה ראשונה (דמשהגיע זמן אוכלת בתרומה); בית דין של אחריהן אמרו

(כתובות נז, ב)

אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה. (טעמא מפרש בגמרא.)

גמרא :

מנא הני מילי?

אמר רב חסדא: דאמר קרא: (בראשית כד, נה) ויאמר אחיה ואמה תשב הנערה אתנו ימים או עשור [אחר תלך]; מאי 'ימים'? אלימא תרי יומי משתעי איניש - הכי אמרו ליה [לאליעזר]: 'תרי יומי', אמר להו: 'לא!', אמרו ליה 'עשרה יומי'? אלא מאי 'ימים'? - שנה, דכתיב [ויקרא כה, כט]: ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו ימים תהיה גאולתו. ואימא חדש (מאי 'ימים' = חודש 'ועשור' = עשרה ימים), דכתיב (במדבר יא, כ) עד חדש ימים [עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא, יען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם ותבכו לפניו לאמר: למה זה יצאנו ממצרים]? אמרי: דנין 'ימים' סתם מ'ימים' סתם, ואין דנין 'ימים' סתם מ'ימים' שנאמר בהן 'חדש'.

אמר רבי זירא: תנא: 'קטנה - בין היא ובין אביה יכולין לעכב' (מלינשא עד שתגדל); בשלמא איהי מצי מעכבא, אלא אביה? אי איהי ניחא לה - אביה מאי נפקא ליה מינה? סבר: השתא לא ידעה, למחר מימרדא (תמרוד בבעלה שלא תוכל לסבול) ונפקא (ותצא) ואתיא ונפלה עילואי (ותבא אלי עד שתגדל ונמצאתי צריך לתכשיטין אחרים).

⁴ וכי בזמן רבי עקיבא נהגו שבועיים טומאה? הרי זה רק בזמן הגמרא לכאורה, בדברי רבי זירא! שתי תשובות: א) אולי רבי זירא אמר מה שנהגו מאות שנים קודם לכן; תשובה זו קשה, שהרי היינו צריכים לשמוע זאת לפניכן, במשנה או לפחות בתוספתא.

ב) 'מחצה' אינו בדיוק 50%, אלא משמעותו כמו 'חלק', כגון: גיטין טו, א, פ"ב מ"א: "... בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו, בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו..."

אמר רבי אבא בר לוי: אין פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא קטנה (שטורח הוא לה) אבל פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא גדולה (ודוקא בלא קידושין, אבל קידושין בקטנות – לא, עד שתגדל ותאמר "בפלוני אני רוצה"). פשיטא!?

מהו דתימא ליחוש דלמא מעיילא פחדא מהשתא וחלשה [כלומר: היינו סוברים יש מקום לתקנה שלא תפחד כבר עתה מהנישואין תחלש] - קא משמע לן [שאינן גזירה כזו].

אמר רב הונא: בגרה יום אחד ונתקדשה - נותנין לה שלשים יום (משעת אירוסין: שכיון שבגרה - היא מכינה תכשיטין קודם בגרות, שאינה רוצה לשהות עוד), כאלמנה. מיתיבי: 'בגרה - הרי היא כתבועה' (כאילו תבעה להכין עצמה לנישואין) - מאי? לאו 'כתבועה דבתולה' (שנים עשר חודש משעת אירוסין)? לא, כתבועה דאלמנה.

תא שמע: 'בוגרת ששהתה שנים עשר חדש: רבי אליעזר אומר: הואיל וחייב בעלה במזונותיה - יפר' (נדריה בלא שותפות דאב) (שמעינן מיניה: דבוגרת נמי אינו חייב במזונותיה עד שתשהה י"ב חודש).

אימא 'בוגרת ושהתה שנים עשר חודש' (והכי קאמר: בוגרת - לסוף שלשים; והנערה ששהתה שנים עשר חודש): רבי אליעזר אומר: הואיל ובעלה חייב במזונותיה - יפר.

תא שמע: 'המאוס את הבתולה - בין שתבעה הבעל והיא מעכבת ובין שתבעה היא ובעל מעכב - נותנין לה שנים עשר חדש משעת תביעה, אבל לא משעת אירוסין; ובגרה - הרי היא כתבועה. כיצד? - בגרה יום אחד ונתקדשה - נותנין לה שנים עשר חדש, ולארוסה שלשים יום' (ויש ארוסה שאין נותנים לה אלא שלשים יום; ולקמן מפרש לה)'. (בעל נמי יהבו ליה רבנן זימנא, כדתנן במתניתין: לפרנס עצמו בצרכי חופה).

תיובתא דרב הונא - תיובתא.

מאי 'ולארוסה שלשים יום'?

אמר רב פפא: הכי קאמר: בוגרת שעברו עליה שנים עשר חדש בבגרות ונתקדשה - נותנין לה שלשים יום (משעת אירוסין) כאלמנה.

הגיע זמן ולא נישאו [אוכלות משלו ואוכלות בתרומה]:

אמר עולא⁵: דבר תורה: ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה, שנאמר (ויקרא כב, יא) 'וכהן כי יקנה נפש קנין כספו' (הוא יאכל בו; ויליד ביתו - הם יאכלו בלחמו); והאי נמי - קנין כספו הוא! מה טעם אמרו 'אינה אוכלת'? שמא ימזגו לה כוס (של תרומה) בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותה.

אי הכי - 'הגיע זמן ולא נישאו' נמי!

התם - דוכתא מייתד לה (מאחר שהוא זן אותה תמיד - מוציאה מבית אביה ומיחד לה מקום שלא תפסיד מזונותיו לחלקם לקרוביה).

אלא מעתה - לקיט כהן לישראל (לקיט כהן: לקיט [= ששוכרו ללקוט תבואתו] שהוא כהן, ונשכר לישראל) לא ליכול בתרומה, דלמא אתו למיכל בהדיה? השתא מדידהו ספו ליה - מדידהו אכלי?

רב שמואל בר רב יהודה אמר: משום סימפון (משום סימפון - הוא דאמר 'ארוסה לא תאכל תרומה עד שיגיע זמן שחייב במזונותיה'; ולשון 'סימפון' הוא 'ביטול', כגון: שובר המבטל שטר - קרוי 'סימפון'; ומום באשה או בבהמה שמבטל המקח - קרוי 'סימפון'; והכא גזור בה שמא ימצא בה מום, ונמצאו קידושי טעות, ובטלים, ונמצא שאכלה זרה בתרומה)!

אי הכי, נכנסה לחופה ולא נבעלה נמי (קא סלקא דעתא שעדיין אינו מכיר במומין שבה, ואמאי תני מתניתין - אפילו למשנה אחרונה - 'עד שתכנס לחופה' וכל שכן דקשיא 'משהגיע זמן דמשנה ראשונה)?

התם - מיבדק בדיק לה (ביד קרובותיו), והדר מעייל.

אלא מעתה עבד כהן שלקחו מישראל - לא ליכול בתרומה משום סימפון?

סימפון בעבדים ליכא (אין מומין מבטל מקח): דאי דאבראי - הא קחזי ליה, ואי דגואי - למלאכה קא בעי, ושבסתר לא איכפת ליה.

'נמצא גנב או

⁵ ולפני עולא מה אמרו? ומה אם קידש בשטר - וכי לא חייב להאכילה?

(כתובות נח, א)

קוביוסטוס (גונב נפשות) – **הגיעו** (ללוקח, ואין המקח בטל) ' (וברייתא היא בבבא בתרא ב[פרק] 'המוכר פירות': **המוכר עבד לחבירו ונמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו** ' שסתמן גנבים הן [תוספתא בבא בתרא פ"ד ה"ז [ליברמן]; אבל שם מסיים: הגיעו ליסטים או שהיה מוכתב למלכות – הרי זה מקח טעות]).

מאי איכא לסטים מזויין (אין דרכו בכך) או **מוכתב למלכות** (חסא למלכות עד שצוה לגזור עליו שיהרגנו כל מוצאו)?

הנהו קלא אית להו (וסבר וקביל).

מכדי בין למר ובין למר לא אכלה, מאי בינייהו [בין האומר שאינה אוכלת משום סימפון לבין האומר משום אחיה]? **איכא בינייהו קבל** (קיבל עליו בעל את המומין - לסימפון ליכא למיחש; לשמא תשקה לאחיה ולאחותה - איכא למיחש), **מסר** (מסר האב לשלוחי הבעל), **והלך** (או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל - ליכא למיחש שמא תשקה לאחיה ולאחותה, דהא ליתנהו גבה; ואיכא למיחש לסימפון).

רבי טרפון אומר: נותנין לה הכל תרומה [רבי עקיבא אומר: מחצה חולין ומחצה תרומה]:

אמר אביי: מחלוקת בבת כהן לכהן (בקיאה היא בשמירת תרומה ולמוכרה בימי טומאתה), אבל **בבת ישראל לכהן** (אינה בקיאה בכך) - **דברי הכל מחצה חולין ומחצה תרומה**.

ואמר אביי: מחלוקת בארוסה (ובת כהן דהואיל והיא בבית אביה טרח אביה למכור תרומה בחולין לימי טומאה לפי שהוא רגיל בכך) אבל **בנשואה** (שנותן לה בעלה מזונות בביתה, כגון משרה אשתו על ידי שלישי, דתנן במתניתין (לקמן ב,טו)) - **דברי הכל מחצה חולין** (לפי שכל כבודה בת מלך פנימה, ואביה ואחיה אינן אצלה שיתעסקו בצרכיה) **ומחצה תרומה**.

תניא נמי הכי: 'רבי טרפון אומר: נותנין לה הכל תרומה.

רבי עקיבא אומר: מחצה חולין ומחצה תרומה;

כמה דברים אמורים? בבת כהן לכהן, אבל בת ישראל לכהן - דברי הכל מחצה חולין ומחצה תרומה;

כמה דברים אמורים? בארוסה, אבל בנשואה דברי הכל מחצה חולין ומחצה תרומה;

רבי יהודה בן בתירא אומר: נותנין לה שתי ידות של תרומה ואחת של חולין;

רבי יהודה אומר: נותן לה הכל תרומה, והיא מוכרת ולוקחת

בדמים חולין (בין רבי יהודה לרבי טרפון איכא: דאילו רבי טרפון סבר נותנין לה תרומה כדי מזונותיה ואף על פי שאם צריכה לחולין ובאה למכור תרומה - אין דמי תרומה מגיעין ליקח בהן חולין, שהרי יקרים הם מן התרומה, שהכל קופצים עליהן; ולרבי יהודה נותנין לה תרומה כשיעור שאם באת ליקח מחצה חולין - לא תפחות מן דמי מחצית חולין; אבל טורח מכירה מוטל עליה: למכור לתתה תחת חולין);

רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל מקום שהוזכרה תרומה - נותנין לה כפלים בחולין (קסבר: לא מטרחינן לה למוכרה בשוייה, אלא נותן לה תרומה הרבה, כדי שתתננה בזול ותמצא לוקחין הרבה).

מאי בינייהו?

איכא בינייהו (בין רבי יהודה לרבן שמעון [בן גמליאל]) **טירחא**.

היבם אינו מאכיל בתרומה:

מאי טעמא? 'קנין כספו' אמר רחמנא [ויקרא כב,יא: וכהן, כי יקנה נפש קנין כספו - הוא יאכל בו; ויליד ביתו - הם יאכלו בלחמו], **והאי - קנין דאחינו הוא** (וכי מיית ליה - פקע ליה קנינו; אבל כנסה - הרי היא אשתו לכל דבר, והכתוב קראה 'אשתו', דכתיב (דברים כה,ה) 'ולקחה לו לאשה' דקנייה בביאה, וכי היכי דקידושי ביאה - מאכילין בארוסה, דאיתקיש הוויות להדדי - כך מאכילין ביבמה).

עשתה ששה חדשים בפני הבעל [וששה חדשים בפני היבם, ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם או כולן בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל - אינה אוכלת בתרומה]:

השתא בפני הבעל (חזן מיום אחד) **אמרת 'לא** (אכלה)', (כולם) **בפני היבם** (דעל ידו אין לה לאכול דלאו קנינו היא) **מיבעיא** (מיבעיא ליה למימר דלא אכלה)? **'זו ואין צריך לומר זו' קתני**.

זו משנה ראשונה כו' [בית דין של אחריהן אמרו: אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה]:

מאי טעמא?

אמר עולא ואיתימא רב שמואל בר יהודה: משום סימפון.
בשלמא לעולא: קמייתא (משנה ראשונה שאוסרת משעת אירוסין שהתורה התירה והם גזרו עד שיגיע זמן) שמא ימזגו לה כוס בבית אביה (- לא גזור מפני סימפון אלא שמא תשקה; הלכך - משנתחייב לזונה, דמייחד לה דוכתא וליכא למיחש לשמא תשקה - שריוה), ובתרייתא (משנה אחרונה שחזרו וגזרו עד שתכנס לחופה) - משום סימפון (חשו לסימפון).

(כתובות נח, ב)

אלא לרב שמואל בר יהודה (דאמר לעיל נמי טעם משנה ראשונה משום סימפון, והשתא נמי מוקי טעם בית דין של אחריהם משום סימפון) - קמייתא משום סימפון ובתרייתא משום סימפון! מאי בינייהו (כלומר: מה ראו ראשונים להתירה מהגיע זמן ואילך, ומה ראו אחרונים לומר [שאינה אוכלת משלו] 'עד שתכנס לחופה')?

איכא בינייהו בדיקת חוץ (שבדקה ביד קרובותיו): מר (משנה ראשונה) סבר: בדיקת חוץ שמה בדיקה (וקודם שיוציא מעותיו במזונותיה כבר בדקה, הלכך תו לא חיישינן לסימפון), ומר (ובית דין שלאחריהם) סבר (סברי): בדיקת חוץ לא שמה בדיקה (אינה בדיקה עד שמתייחד עמה הוא עצמו ובדקה).

משנה:

המקדיש מעשה ידי אשתו (במתניתין [פ"ה מ"ט; לקמן טז, ב] מפרש: 'מה היא עושה לו? - משקל חמש סלעים כו') - הרי זו עושה ואוכלת (אין מעשה ידיה קדוש על פיו); (ובגמרא מפרש לה: המותר (הקדיש את מותר מעשה ידי אשתו: מה שהיא עושה לו יותר על הראוי שפסקו חכמים, ולא הקדיש מעשה ידיה עצמן; והמותר קנוי לו במעה כסף: שתקנו לה חכמים שיתן לה בכל שבת מעה כסף לצורכיה לבד המזונות, כדתנן במתניתין [פ"ה מ"ט]) - רבי מאיר אומר: 'הקדש' (מפרש בגמרא); רבי יוחנן הסנדלר אומר: 'חולין'.

גמרא:

אמר רב הונא אמר רב: יכולה אשה לומר לבעלה "איני ניזונת" (משלך) ואיני עושה (לך כלום, אלא לעצמי).
קסבר: כי תקינו רבנן - מזוני עיקר (תחילת תקנתא לטובתה תקנוה, משום דזמנין דלא ספקה במעשה ידיה למזונות, ותקנו תחילה עיקר תקנתא שיזון את אשתו), ומעשה ידיה משום איבה (והדר תקנו לו מעשה ידיה משום איבה; וכיון דעיקר תקנתא לטובתה, ומשום ידיה הואי), וכי אמרה "איני ניזונת ואיני עושה" (לא ניחא לי בהאי טיבותא) - הרשות בידיה (שומעין לה).

מיתיבי: 'תקנו מזונות תחת מעשה ידיה'?

אימא 'תקנו מעשה ידיה תחת מזונות'.

לימא מסייע ליה [לדברי רב הונא אמר רב: יכולה אשה לומר לבעלה "איני ניזונת ואיני עושה"] 'המקדיש מעשה ידי אשתו - הרי היא עושה ואוכלת': מאי? לאו בניזונת (שיש לו נכסים, ומבקש לזונה, ואפילו הכי תנן: אין מעשה ידיה ברשותו להקדישן)?

לא, בשאינה ניזונת (שאין לו במה לזונה).

אי בשאינה ניזונת - מאי למימרא? אפילו למאן דאמר (פלוגתא במסכת גיטין) יכול הרב לומר לעבד: 'עשה עמי ואיני זנך' - הני מילי בעבד כנעני, דלא כתיב ביה 'עמך' [דברים טו, טז]: והיה כי יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך], אבל עבד עברי דכתיב ביה 'עמך' - לא, וכל שכן אשתו!

סיפא איצטריך ליה (לאשמועינן פלוגתא במותר, דלא שייך אמזונות; ואף על גב דאינה מזונת - איכא למאן דאמר קדוש לאחר מיתה, כשיירשנה וכדלקמן): 'מותר' - רבי מאיר אומר הקדש, רבי יוחנן הסנדלר אומר חולין'.

ופליגא (דרב הונא) אמר רב: יכולה אשה לומר לבעלה 'איני ניזונת ואיני עושה' [ד"ה] דריש לקיש, דאמר ריש לקיש: לא תימא טעמא דרבי מאיר משום דקסבר 'אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם' (כגון מעשה ידיה שהקדישן עד שלא עשאתן), אלא טעמא דרבי מאיר: מתוך שיכול לכופה למעשה ידיה - נעשה כאומר לה "יקדשו ידיך לעושיהם (למי שבראן)" (וידיים איתנהו בעולם; אלמא קסבר יכול לכופה ואינה יכולה לומר "איני ניזונת ואיני עושה")!

והא לא אמר לה הכי ("יקדשו ידיך" אלא "מעשה ידיך")!

כיון דשמעינן ליה לרבי מאיר (במסכת ערכין [דף ה, א]) דאמר 'אין אדם מוציא דבריו לבטלה' (דתניא: 'המעריך פחות מכן חדש - רבי מאיר אומר: נותן דמיו', דאדם

יודע שאין ערך לפחות מבן חדש וגמר ואמר לשם דמים) - (הכא נמי) נעשה כאומר לה
'יקדשו ידיך לעושיהם' (אדם יודע שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, וגמר ואמר לשם
ידיים עצמן).

וסבר רבי מאיר 'אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם? והתניא:
'האומר לאשה "הרי את מקודשת לי לאחר שאתגיר" או "לאחר
שתגירי"; "לאחר שאשתחרר"; "לאחר שתשתחררי"; "לאחר שימות
בעליך" או "שתמות אחותיך" או "לאחר שיחלוץ ליך יבמיך" - רבי
מאיר אומר מקודשת' [והרי היא עוד לא התגירה ואינה בת קידושין -
מכאן שרבי מאיר סובר שאדם יכול להקדיש דבר שלא בא לעולם]!
מההיא [מהברייתא הזאת] אין [ניתן ללמוד שיטתו של רבי מאיר]; מהא
[ממשנתנו] ליכא למשמע מינה [כי ניתן לפרש כמו ריש לקיש].

המותר - רבי מאיר אומר 'הקדש':

אימת קדוש?

רב ושמואל דאמרי תרווייהו: מותר - לאחר מיתה (כשתמות היא ויירשנה)
קדוש.

רב אדא בר אהבה אמר: מותר - מחיים (כשתעשנו) קדוש.
הוי בה רב פפא: במאי? אילימא במעלה לה מזונות ומעלה לה מעה
כסף לצרכיה - מאי טעמא דמאן דאמר 'לאחר מיתה קדוש'? ואלא
כשאין מעלה לה מזונות ולא מעלה לה מעה כסף לצרכיה - מאי
טעמא דמאן דאמר 'מחיים קדוש'?
לעולם במעלה לה מזונות ואינו מעלה לה מעה כסף לצרכיה: רב
ושמואל סברי: תקנו

(כתובות נט, א)

מזונות תחת מעשה ידיה, ומעה כסף תחת מותר, וכיון דלא קא
יהיב לה מעה כסף - מותר ידיה הוי; רב אדא בר אהבה סבר: תקנו
מזונות תחת מותר, ומעה כסף תחת מעשה ידיה; וכיון דקא יהיב
לה מזוני - מותר ידיה הוי. (והוא הדין נמי דמצי לאוקמא כשאין מעלה לה מזונות
ומעלה לה מעה! אלא משום רב, דאית ליה יכולה אשה שתאמר "איני ניזונית ואיני עושה", ואוקי רישא
דמתני' דתני 'עושה ואוכלת' בניזונות - להכי אוקי סיפא בניזונות). [דברי רש"י הודפסו בדף נח, ב,
אך יש ללמוד אותם כאן].

במאי קמיפלגי?

מר סבר: מידי דשכיח ממידי דשכיח, ומר סבר מידי דקייץ ממידי
דקייץ (מזונות שכיחי ומעשה ידיה שכיח ומותר לא שכיח; מעה כסף קייץ ומעשה ידיה קייץ, כדתנן לקמן
טז, ב.) 'מה היא עושה? משקל חמש סלעים'.

מיתיבי: 'תקנו מזונות תחת מעשה ידיה'!?

אימא 'תחת מותר מעשה ידיה';

תא שמע: 'אם אינו נותן לה מעה כסף לצורכיה - מעשה ידיה
שלה'!?

אימא 'מותר מעשה ידיה שלה'.

והא עלה קתני (במתניתין) 'מה היא עושה לו? משקל חמש סלעים שתי
ביהודה' ([חוט של] שתי - קשה לטווחו יותר מן הערב) (ומדפריש בתר מעשה ידיה זמה היא עושה
לו' - מכלל דרישא במעשה ידיה איירי, ולא במותר)!

[לעולם במותר איירי ברישא, ו]הכי קאמר (סיפא): מעשה ידיה כמה הוי (ומה היא עושה
לו עיקר) דלידע מותר ידיה כמה (דנדע 'מותר' מאי ניהו)? - משקל חמש סלעים
שתי ביהודה, שהן עשר סלעים בגליל (סלע של יהודה כפליים במשקל סלע של גליל).

אמר שמואל: הלכה כרבי יוחנן הסנדלר.

ומי אמר שמואל הכי (והאמר שמואל לעיל: במותר לאחר מיתה פליגי, ועלה אמר רבי יוחנן
הסנדלר 'חולין', ואע"פ דהשתא ידיה הוא - אלמא טעמא דרבי יוחנן משום דבר שלא בא לעולם הוא, שעדיין
לא מתה ואין לו רשות במותר הואיל ואינו מעלה לה מעה כסף, ובהא אמר שמואל הלכה)? והתנן [נדרים
פ"א מ"ד]: [אשה האומרת לבעלה] "'קונם שאני עושה לפיך" (מה שאני עושה -
יהיה קונם לפיך": יהי עליך כהקדש מליהנות לו) - אינו צריך להפר (נדר זה, שאין בה כח
להקדישו [או לאוסרו עליו] לפי שהוא שלו); רבי עקיבא אומר: יפר, שמא תעדיף
עליו יתר מן הדאוי לו (יותר ממה שפסקו לה חכמים משקל חמש סלעים; דמותר זה אינו שלו,
ויכולה להקדישו); רבי יוחנן בן נורי אומר: יפר (אף עיקר מעשה ידיה צריך הפרה),

שמא יגרשנה (ויהא הנדר חל, שמשגרשה - אינה משועבדת לו למעשה ידיה) **ותהא אסורה לחזור** (לפי שנאסר מעשה ידיה עליו, ואי אפשר לו לזוהר שלא תטחון ולא תאפה וכל שאר מלאכות השנויות במשנתנו שהאשה עושה לבעלה) **’ ואמר שמואל: הלכה כרבי יוחנן בן נורי** (אלמא לכשיגרשנה חל הנדר; אלמא אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, שעדיין לא גירשה)! **כי אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן נורי - להעדפה** (להעדפה קאמר, כלומר: הלכה דיפר, ולא מטעמיה; דאילו לרבי יוחנן עיקר מעשה ידיה צריך הפרה, ולשמואל משום העדפה: שמא תעדיף על הראוי - הוא דאמר יפר) **!** (והשתא נמי הוה מצי לאקשווי: סוף סוף לא בא לעולם, דהא לא נעשה?! אלא אקשי ליה קושיא אחרייתא:)

ולימא 'הלכה כרבי יוחנן בן נורי להעדפה' אי נמי 'אין הלכה כתנא קמא (דאמר אין צריך להפר אלא יפר) **' אי נמי 'הלכה כרבי עקיבא'?** **אלא אמר רב יוסף** (לעולם הלכה, ומטעמיה קאמר, ומשום שמא יגרשנה): **קונמות קאמרת? שאני קונמות** (הקדש שאינו הקדש לכל, אלא על אדם אחד, בלשון "קונם"): **מתוך שאדם אוסר פירות חבירו עליו** (מתוך שהוא תופס במקום שאין סתם הקדש תופס: שאדם אוסר פירות חבירו עליו, ואומר 'קונם פירות פלוני עלי', ובסתם הקדש אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו) - **אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם** (הלכך אדם אוסר עליו נמי דבר שלא בא לעולם; אבל מתניתין - במקדיש הקדש גמור איירי, ואינו ממנה לתפוס כקונם). **אמר ליה אביי** (אמר ליה אביי: ומה ראייה 'פירות חבירו עליו' לכאן שהן 'פירות חבירו על חבירו' דעכשיו היא משועבדת לו למעשה ידיה, ואינה ראויה להתפוס בקונם; ולכשיגרשנה קאמר דחייל! ועוד: שעדיין לא נעשית המלאכה עד לאחר גירושין וחזרה): **בשלמא אדם אוסר פירות חבירו עליו** (בקונם), **שכן אדם אוסר פירותיו על חבירו** (שהרי אדם אוסר פירותיו על חבירו, בין בלשון קונם לחבירו לבדו בין שהקדישו סתם הקדש גמור) - **יאסר** (בתמיה) **דבר שלא בא לעולם** (לא המלאכה באה ולא הרשות באה לידה להתפוס עד שתתגרש) **על חבירו, שכן אין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו** (שממקום שבאת אין אתה יכול ללמוד איסור, שהרי אף בקונם אין אוסר פירות חבירו על חבירו, לומר 'קונם פירותיך עליך')? **אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע: באומרת "יקדשו ידי לעושיהם", ידיים איתנהו בעולם** (שהמלאכה כמי שבאת לעולם; ועל הגירושין שלא באו קא מסיק ואזיל, ומתניתין באומר "מעשה ידך הקדש"). **וכי קאמרה הכי - מי מקדש? הא משעבדא ליה!?** **דאמרה: "לכי מיגרשה"**. **ומי איכא מידי, דאילו השתא לא קדיש ולקמיה קדיש?** (כלומר: תירצת 'לא בא לעולם' דמלאכה, לא בא לעולם דגירושין - לא תירצת; דאילו השתא לית לה רשותא לאקדושיה, והיכי קדיש לקמיה?) **אמר רבי אלעאי: אלמה לא** (בתמיה) **? אילו האומר לחבירו "שדה זו שאני מוכר לך - לכשאקחנה ממך תיקדש" - מי לא קדשה** (אם מכרה וחזר ולקחה)?

מתקיף לה רבי ירמיה: מי דמי? התם בידו להקדישה (שהרי עכשיו שלו וכי היכי דאילו אקדשה - השתא קדשה, כי אמר נמי "תיקדוש לקמיה" - קדשה), **הכא אין בידה לגרש את עצמה! הא לא דמיא** (מסקנא דקושיא היא) **אלא לאומר לחבירו "שדה זו שמכרתי לך - לכשאקחנה ממך תיקדש" - דלא קדשה**. **מתקיף לה רב פפא: מי דמי? התם** (גבי "מכרתי לך") **גופא ופירות בידא דלוקח** (אין לו עכשיו בה לא גוף ולא פירות, ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו); **הכא גופה בידה הוא** (והרי "יקדשו ידי" אמרה); **הא** (מסקנא דאתקפתיה היא) **לא דמיא** (לא דמי לשדה זו שמשכנתי לך סתם) **אלא לאומר לחבירו**

(כתובות נט, ב)

"שדה זו שמשכנתי לך (לעשר שנים דאין בידו לפדותה ולהקדישה עכשיו) - **לכשאפדנה ממך תיקדש" - דקדשה** (דהא שלו היא). **מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי: מי דמי? התם בידו לפדותה, הכא אין בידה לגרש עצמה! הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו "שדה זו שמשכנתי לך לעשר שנים - לכשאפדנה ממך תיקדש" דקדשה!** **מתקיף לה רב אשי: מי דמי? התם לעשר שנים מיהא בידו לפדותה, הכא אין בידה לגרש עצמה לעולם!** **אלא אמר רב אשי: קונמות קא אמרת? שאני קונמות דקדושת הגוף נינהו** (כקדושת מזבח שאין להן פדיון - כך אין פדיון לקונם להיות ניתן למי שנאסר עליו, שהרי אינו הקדש גמור לתפוס פדיונו, אלא אסור על אדם אחד; וכיון דקדושת הגוף הוא - מפקיע מידי שעבוד שהיא משועבדת לבעלה, וחייל; ולקמן פריך: אם כן מאי איירא 'שמא יגרשנה' מהשתא חייל!), **וכדרבא, דאמר רבא: הקדש** (כגון ששיעבד שורו לבעל חוב, וחזר והקדישו - מפקיע שעבוד המלוה, וגובה חובו ממקום אחר, וזה כשר לקרבן, ואינו גזול: דלא הוה קני ליה אלא לגוביינא בעלמא; ודוקא קדושת הגוף,

אבל קדושת דמים דבדק הבית - לא מפקיע שעבוד, כדתנן בערכין (פ"ו מ"ב; דף כג,ב): 'מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים הללו כו', חמץ (עשה חמצו אפותיקי לעובד כוכבים, והגיע הפסח - איסור חמץ מפקיעו משעבוד העובד כוכבים, ונאסר בהנאה; והא דתנן (פסחים פ"ב מ"ג; דף ל): 'עובד כוכבים שהלוח לישאל על חמצו - אחר הפסח מותר בהנאה' - אוקמינן לה התם 'כשהרהינו אצלנו': שמסרו בידו משכון) ושחרור (עשה עבדו אפותיקי ושחררו הלוח - משוחרר, וזה גובה חובו ממקום אחר) - מפקיעין מידי שיעבוד. ונקדשו מהשתא (מאי איריא דקתני 'שמא יגרשנה'? מהשתא נמי קדיש)? אלמנה רבנן לשיעבודיה דבעל (בעודה תחתיו דשויהו רבנן כלוקח גמור ולא כמלוה) כי היכי דלא תיקדש מהשתא.

משנה :

ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה: טוחנת, ואופה (פת) ומכבסת, מבשלת, ומניקה את בנה, מצעת לו המטה, ועושה בצמר; הכניסה לו שפחה אחת - לא טוחנת ולא אופה ולא מכבסת; שתים - אין מבשלת ואין מניקה את בנה (בגמרא פריך אמאי לא איפסרה מכולהו בחדא שפחה שהכניסה במקומה); שלש - אין מצעת לו המטה ואין עושה בצמר; ארבע - יושבת בקתדרא (לא תסרח בשבילו לילך בשליחות להביא לו חפץ מבית לעליה). רבי אליעזר אומר: אפילו הכניסה לו מאה שפחות - כופה לעשות בצמר, שהבטלה מביאה לידי זימה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה - יוציא ויתן כתובה, שהבטלה מביאה לידי שיעמום (שיגעון).

גמרא :

'טוחנת' ? סלקא דעתא (המים מגלגלין האופן, וטוחן) ! ? אלא אימא 'מטחנת' (מכינה צורכי טחינה, נותנתו באפרכסת וקולטת הקמח) . ואיבעית אימא: (לעולם טוחנת היא עצמה) בריחיא דידא (רחיים של יד).

מתניתין - דלא כרבי חייא, דתני רבי חייא: 'אין אשה אלא ליופי, אין אשה אלא לבנים'. ותני רבי חייא: 'אין אשה אלא לתכשיטי אשה' (שיקנו לה תכשיטין להתנאות בהן);

ותני רבי חייא: 'הרוצה שיעדן (את זיוה; אישקלויי"ר בלעז [ליפות, שיהיה צלול ונקי]) את אשתו - ילבישנה כלי פשתן; הרוצה שילבין את בתו - יאכילנה אפרוחים וישקנה חלב סמוך לפירוקה (ימי הנעורים)'.

ומניקה את בנה:

לימא מתניתין דלא כבית שמאי, דתניא: 'נדרה שלא להניק את בנה - בית שמאי אומרים: שומטת דד מפיו (לא תניקנו, שחל הנדר; אלמא לא משעבדא ליה); בית הלל אומרים: כופה ומניקתו (דמשעבדא ליה ולא חל הנדר); נתגדשה - אינו כופה, ואם היה [התינוק] מכירה (שאינו רוצה לינק מאחרת) - נותן לה שכרה וכופה ומניקתו מפני הסכנה'. אפילו תימא בית שמאי: הכא במאי עסקינן (ברייתא)? כגון שנדרה היא וקיים לה הוא, וקסברי בית שמאי: הוא נותן אצבע בין שיניה, ובית הלל סברי: היא נתנה אצבע בין שיניה. ונפלגו בכתובה בעלמא (נדרה מליהנות לו וקיים לה - בית שמאי אומרים: תצא ותטול כתובה, ובית הלל אומרים: תצא בלא כתובה)? ועוד: תניא (גבי כל הנשים ואפילו בלא נדר): 'בית שמאי אומרים: אינה מניקה (אם אינה רוצה)'! אלא מחוררתא: מתניתין דלא כבית שמאי.

אם היה מכירה:

(כתובות ס, א)

עד כמה (כמה חדשים אית לן למימר שיודע להכירה מלינק מאשה אחרת)? אמר רבא אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב: שלשה חדשים; ושמואל אמר: שלשים יום; ורבי יצחק אמר רבי יוחנן: חמשים יום. אמר רב שימי בר אבוי: הלכה כרבי יצחק שאמר משום רבי יוחנן.

בשלמא רב ורבי יוחנן - כל חד וחד כי חורפיה (יש תינוק חריף ומכירה בחמשים יום ויש שאינו מכירה עד שלשה חדשים); אלא לשמואל - כי האי גוונא [שלשים יום] מי משכחת לה?

כי אתא רמי בר יחזקאל אמר: לא תציתנהו להני כללי דכילי יהודה אחי משמיה דשמואל; הכי אמר שמואל: כל זמן שמכירה (אין שיעור לדבר, אלא בבדיקה הדבר תלוי: אם אנו רואים שמכירה - כופה ומניקתו בשכר [ואפילו גירשה]).

ההיא דאתאי (גרופה ולא היתה רוצה להניק) לקמיה דשמואל. אמר ליה לרב דימי בר יוסף: זיל בדקה (אם מכירה). אזל אותבה בדרי דנשי (הושיבה בשורה של נשים), ושקליה לברה, וקמהדר ליה עלייהו; כי מטא לגבה הות קא מסוי (מביט) לאפה כבשתנהי לעינה מיניה. אמר לה: נטף עיניך (זקוף עיניך; כמו 'דשפיל ואזיל בר אווא ועינוהי מטייפי' דב"ק (צב,ב)), קום דרי בריך (שאי בניך).

[תינוק] סומא מנא ידע?
אמר רב אשי: בריחא ובטעמא.

תנו רבנן [נתוספתא מסכת נדה (צוקרמאנדל) פרק ב הלכה ג]: 'יונק תינוק והולך עד עשרים וארבעה חדש; מכאן ואילך כיונק שקץ' (כאילו יונק דבר משוקץ) - דברי רבי אליעזר; רבי יהושע אומר: אפילו ארבע וחמש שנים. פירש לאחר עשרים וארבעה חדש וחזר - כיונק שקץ'.
אמר מר 'מכאן ואילך כיונק שקץ' - ורמינהי: 'יכול יהא חלב מהלכי שתיים (חלב של אשה המהלכת בשתי רגלים) טמא (אסור)? ודין הוא: ומה בהמה שהקלת במגעה (שאינה מטמאה מחיים) החמרת בחלבה (כדאמרינן בבכורות (דף ג,ב): 'גמל גמל שני פעמים'... חד לאסור חלב' [הציטטה של רש"י כאן אינו בדיוק זהה לגמרות שלנו]), אדם שהחמרת במגעו (נדח) - אינו דין שתחמיר בחלבו? - תלמוד לומר [ויקרא יא,ד]: 'אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה': את הגמל כי מעלה גרה הוא [ופרסה איננו מפרס - טמא הוא לכן] - הוא טמא ואין חלב מהלכי שתיים טמא, אלא טהור; יכול אוציא את החלב, שאינו שוה בכל (שהרי בטהורה טהור), ולא אוציא את הדם שהוא שוה בכל [ויהיה מותר לאכל דם אדם]? - תלמוד לומר 'הוא' - הוא טמא (מחד קרא נפקא ליה; לישנא אחרינא: 'זה' - זה טמא כו' דכתיב ברישיה דקרא 'אך את זה לא תאכלו' - 'זה' מיעוטא הוא), ואין דם מהלכי שתיים טמא אלא טהור', ואמר רב ששת: אפילו מצות פרישה (מדרבנן) אין בו (דמדאורייתא שרי, ורבנן נמי לא גזור ביה, דאמרינן: חלב מהלכי שתיים טהור) [וכי צד אמרו 'כיונק שקץ']?
לא קשיא: הא דפריש (הא דקתני 'מותרי' - כשפירש מדדי האשה לכלי), הא (והיונק מן הדד) דלא פריש (כיונק שקץ מדרבנן); וחלופא בדם (דמדפריש אסור מדרבנן, דמיחלף בדם בהמה ואתי למימר 'דם בהמה אכל'), כדתניא: 'דם שעל גבי ככר' (כגון שנשכו וניכר בו דם השיניים) - גורדו (לדם) ואוכלו [את הלחם]; שבין השיניים - מוצצו (דהא ליכא דחוי ליה) ואינו חושש'.

אמר מר: 'רבי יהושע אומר: אפילו ארבע וחמש שנים'; והתניא: 'רבי יהושע אומר: אפילו חבילתו על כתיפיו'?
אידי ואידי חד שיעורא הוא.
אמר רב יוסף: הלכה כרבי יהושע.

תניא: 'רבי מרינוס אומר: גונח (המיילל מכאב לבו; פליינדרי"א) יונק חלב כשבת (משום רפואה, ורפואתו חלב עז)'.
מאי טעמא?

יונק = מפרק (הנותק דבר ממקום שגדל בו ולא מן המחובר אלא מן התלוש, ותולדה דדש הוא: שמפרק תבואה מקשיה (שבת עג,ב)) כלאחר יד (שאינו דרך בני אדם לינק אלא לחלוב ביד), ובמקום צערא (שמצטער מכאבו) לא גזור רבנן.
אמר רב יוסף: הלכה כרבי מרינוס.

תניא: 'נחום איש גליא אומר: צינור (המקלח מים מן הגג) שעלו בו קשקשין (קשים ועשבים שסותמים ומעכבים את קלוחו ומימיו יוצאים ומתפשטים לגג ודולפין לבית) - ממעכן ברגלו בצנעא כשבת ואינו חושש'.
מאי טעמא?
מתקן כלאחר יד הוא (על ידי שינוי ברגלו; ומשום דאמר רב יוסף הלכה בכולהו נקט לה הכא), ובמקום פסידא לא גזור בה רבנן.

אמר רב יוסף: הלכה כנחום איש גליא.

פירש לאחר עשרים וארבעה חדש וחזר - כיונק שקץ:
וכמה (היא פרישה)?

אמר רב יהודה בר חביבא אמר שמואל: שלשה ימים.
איכא דאמרי תני רב יהודה בר חביבא קמיה דשמואל (מתניתא ולא שמעתא): שלשה ימים.

תנו רבנן [תוספתא נדה פ"ב מ"ב [צוקרמנדל]]: 'מינקת שמת בעלה בתוך עשרים
וארבעה חדש (שנולד בנה) - הרי זו לא תתארס ולא תינשא

(כתובות ס, ב)

עד עשרים וארבעה חדש (שמא תתעבר ותצטרך לגמול את בנה, ובעל זה אינו אביו שיקנה לו ביצים וחלב) - דברי רבי מאיר; ורבי יהודה מתיר בשמונה עשר חדש (דיו לתינוק לינק בכך); אמר רבי נתן בר יוסף: הן הן דברי בית שמאי הן הן דברי בית הלל, שבית שמאי אומרים עשרים וארבעה חדש ובית הלל אומרים שמונה עשר חדש.

אמר רבן שמעון בן גמליאל: אני אכריע: לדברי האומר עשרים וארבעה חדש - מותרת לינשא בעשרים ואחד חדש; לדברי האומר בשמונה עשר חדש - מותרת להנשא בחמשה עשר חדש, לפי שאין החלב נעכר אלא לאחר שלשה חדשים.
אמר עולא: הלכה כרבי יהודה.

ואמר מר עוקבא: לי התיר רבי חנינא לשאת לאחר חמשה עשר חדש.

אריסיה דאביי אתא לקמיה דאביי, אמר ליה: מהו ליארס בחמשה עשר חדש? אמר ליה: חדא: דרבי מאיר ורבי יהודה - הלכה כרבי יהודה; ועוד: בית שמאי ובית הלל - הלכה כבית הלל; ואמר עולא: הלכה כרבי יהודה; ואמר מר עוקבא: לי התיר רבי חנינא לשאת לאחר חמשה עשר חדש - כל שכן דאת, ליארס.
כי אתא [אביי] לקמיה דרב יוסף [וספר לו על השאלה ועל תשובתו], אמר ליה: רב ושמואל דאמרי תרוייהו צריכה להמתין עשרים וארבעה חדש חוץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו.

רהט [אביי] בתריה [אחרי האריס ששאל אותו לומר לו שהוא טעה] תלתא פרסי, ואמרי לה פרסא [אחת בלבד, אבל] כחלא [בחולות] ולא אדרכיה. אמר אביי: האי מילתא [המקרה הזה הוא כמו] דאמור רבנן: אפילו ביעתא בכותחא - לא לישרי איניש במקום רביה, לא משום דמיחזי כאפקירותא (חוצפא) אלא משום דלא מסתייעא מילתא למימרא (שיורה כהלכה), דהא אנא הוה גמירנא ליה להא דרב ושמואל אפילו הכי לא מסתייעא לי מילתא למימר.

תנו רבנן: 'נתנה בנה למינקת (זו שמת בעלה) או גמלתו (בתוך זמנו) או מת - מותרת לינשא מיד.'

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע סבור למיעבד עובדא כי הא מתניתא. אמרה להו ההיא סבתא: בדידי הוה עובדא ואסור לי רב נחמן.

איני?! והא רב נחמן שרא להו לבי ריש גלותא (אלמנות שהיו בהן מניקות ונתנו בניהם למניקה והתירום לינשא)?

שאני בי ריש גלותא, דלא הדר בהו (מניקה שפסקה להניק בניהם - יראה לחזור בה, לפי שבני אדם מאימים הם, אבל באינשי אחריני דלמא הדרא בה המניקה וחוזר הבן אצל האם ומסתכן).
אמר להו רב פפי: ואתון (אי לא אמרה לכו סבתא משמיה דרב נחמן) - לא תסברוה (לא הייתם יודעים ללמוד מתוך משנה זו שאסור?) מהא דתניא [תוספתא יבמות פ"ו ה"ו [ליברמן]]: 'הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה (רוב ימיה להיות בבית אביה) או שהיה לה כעס בבית בעלה, או שהיה בעלה חבוש בבית האסורין, או שהלך בעלה למדינת הים, או שהיה בעלה זקן או חולה, או שהיתה עקרה וזקנה, איילונית וקטנה, והמפלת אחר מיתת בעלה (כל אלו אין דרכן להתעבר) ושאינה ראויה לילד (שנעקר בית הריון שלה) - כולן צריכות להמתין שלשה חדשים - דברי רבי מאיר; רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא

מיד'; ואמר רב נחמן אמר שמואל: הלכה כרבי מאיר בגזירותיו (בכל מקום שהוא מחמיר מדרבנן; אלמא אף על גב דאין כאן להבחין בין זרעו של ראשון לשל שני, דהא לא מיעברא - לא פלוג רבנן בתקנת גזירות שלהם בין אשה לאשה, וגזרו סתם: שתמתין כל אשה שלשה חדשים; והכי נמי לא פלוג רבנן במינקת שמת בעלה בין שהיא מניקתו בין שאינה מניקתו)?

אמרי ליה: לאו אדעתין.
והלכתא: מת מותר, גמלתו אסור (שגמלתו מחמת שרוצה לינשא).
מר בר רב אשי אמר: אפילו מת - נמי אסור, דלמא קטלה ליה ואזלא ומינסבא.
הוה עובדא וחנקתיה! ולא היא [לא בגלל זה גזרו חכמים גזירה]; ההיא - שוטה הואי, דלא עבדי נשי דחנקן בנייהו.

תנו רבנן: 'הרי שנתנו לה' [לאשה מינקת] **בן להניק** - הרי זו לא תניק עמו לא בנה ולא בן חברתה; **פסקה קימעא** (פסקו ליתן לה מזונות מועטים) - **אוכלת הרבה** (משלה כדי שיהיה לה חלב הרבה ולא תמיתנו); **לא תאכל עמו דברים הרעים לחלב**.

השתא 'בנה' אמרת 'לא', 'בן חברתה' מיבעיא?
מהו דתימא 'בנה' הוא דחייס עילויה ממציא ליה טפי, אבל בן חברתה אי לאו דהוה לה מותר לא הוה ממציא ליה' - קא משמע לן.

'פסקה קימעא' - **אוכלת הרבה** - מהיכא?
אמר רב ששת: משלה.

'לא תאכל עמו דברים הרעים' - מאי נינהו?
אמר רב כהנא: כגון כשות (הומל"ן) וחזיז (עשבים של זרע תבואה) ודגים קטנים ואדמה.

אביי אמר: אפילו קורא (דך הגדל בדקל מה שנוסף על הענף בשנה זו) וחבושא (קורציה).

רב פפא אמר: אפילו קורא וכופרא (תמרים בקטנות).
רב אשי אמר: אפילו כמכא והרסנא (דגים מטוגנין בקמח וציר ושומן שלהן).
מינייהו פסקי חלבא, מינייהו עכרי חלבא (יש בדברים הללו שפוסקין חלב האשה, ויש בהן שאין מפסיקין אלא עוכרין).

דמשמשא בי ריחיא - הוה לה בני נכפי (ולדות שמתעברות שם נופלים מחולי שמו פשיא"ן [מחלת הנפילה]).

דמשמשא על ארעא - הוה לה בני שמוטי (ארוכי צוואר והוא מום).
דדרכא על רמא [גירסא אחרת: אדמא, והכוונה: על דם של] **דחמרא** [חמור] - הוה לה בני גירדני (פירוש: אדם שנמרס שערו ראשו, או בעל גרב);
דאכלה חרדלא - הוה לה בני זלזלני (רעבתני);
דאכלה תחלי - הוה לה בני דולפני (עיניהם זולפות מים תמיד);
דאכלה מוניני (הורגלה לאכול דגים קטנים) - הוה לה בני מציצי עינא (עיניו פורחות ונעות תמיד);

דאכלה גרגושתא (אדמה ארזילא"ה בלע"ז [היו שאכלו סוג אדמה לרפואה]) - הוה לה בני מכוערי;
דשתיא שיכרא - הוה לה בני אוכמי [שחורים; או שאינם הולכים יפה];
דאכלה בישרא ושתיא חמרא - הוה לה בני

(כתובות סא, א)

ברי (בריאים);

דאכלה ביעי [בצים] - הוה לה בני עינני (עיניהם גדולות);

דאכלה כוורי [דגים] - הוה לה בני חניני (בעלי חן);

דאכלה כרפסא (אפי"א [כרפס]) - הוה לה בני זיותני [יפים, חטובים];

דאכלה כוסברתא (אליינד"א בלע"ז) - הוה לה בני בישרני;

דאכלה אתרוגא - הוה לה בני ריחני.

ברתיה דשבור מלכא אכלה בה אמה אתרוגא, והוה מסקי לה לקמיה אבוה בריש ריחני [אולי: היו מביאים אותה כתינוקת לפני אביה המלך והיה מתפאר בריח הטוב שלה].

אמר רב הונא: בדק לן רב הונא בר חנינא: היא אומרת להניק והוא אומר שלא להניק - שומעין לה; צערא דידה הוא (החלב רבבדיה ומצערה); הוא אומר להניק והיא אומרת שלא להניק מהו? כל היכא דלאו אורחה (אין דרך משפחתה להניק) שומעין לה; היא אורחה והוא לאו אורחיה מאי?: בתר ידיה אזלינן או בתר ידיה אזלינן? ופשיטנא ליה מהא: 'עולה עמו ואינה יורדת עמו' [לעיל מח,א].

אמר רב הונא: מאי קראה? - [בראשית כג:] ויבא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו: הנך מת על האשה אשר לקחת והיא בעולת בעל - בעלייתו של בעל ולא בירידתו של בעל. רבי אלעזר אמר מהכא: [בראשית ג:] ויקרא האדם שם אשתו חוה כי היא היתה אם כל חי - לחיים ניתנה ולא לצער ניתנה.

הכניסה לו שפחה [אחת - לא טוחנת ולא אופה ולא מכבסת]: הא שארא - עבדא; ותימא ליה "עיילית לך איתתא בחריקאי"? (בחריקאי = במקומי; ולי נראה לשון 'חידקי קרן', כלומר: לשון פקידת מקום: בפקד מקומי ובפגמי). משום דאמר לה: הא [היא, השפחה שהכנסת לי] טרחא לדידי ולדידה [טורחתי עבורי ועבור עצמה], קמי דידך [עבורך] מאן טרח?

שתיים - אינה מבשלת ואינה מניקה [את בנה]: הא שארא - עבדא; ותימא ליה "עיילית לך איתתא אחרייתי דטרחא לדידי ולדידה וחדא לדידך ולדידה"? משום דאמר לה "קמי אורחי (אורחים המשתהים שבת או חדש) ופרחי (פרחי = עוברים ודורכים; לפי שבמקום שיש בני בית רבים נוהגים להתארח עוברי דרך) מאן טרח?

שלש אינה מצעת המטה [ואין עושה בצמר]: הא שארא (כגון דברים קטנים) - עבדא; ותימא ליה "עיילית לך אחרייתי לאורחי ופרחי"! משום דאמר לה "נפיש בני ביתא, נפיש אורחי ופרחי"! אי הכי - אפילו ארבע נמי?! ארבע - כיון דנפיש להו - מסייען אהדדי.

אמר רבי חנא ואיתימא רבי שמואל בר נחמני: לא 'הכניסה לו' ממש, אלא כיון שראויה להכניס (שהכניסה נדוניה רבה ויש כדאי למביאה נדוניה זו לקנות ממקצתה שפחות להכניס ולשמשנה) אף על פי שלא הכניסה. תנא: 'אחד שהכניסה לו ואחד שצמצמה לו משלה'.

ארבע - יושבת בקתדרא: אמר רב יצחק בר חנניא אמר רב הונא: אף על פי שאמרו 'יושבת בקתדרא' - אבל מוזגת לו כוס ומצעת לו את המטה (לפרוס סדין ולבדן דבר שאינו טורח; ומשום דמילי דחיבה ניהו, כדי שתתחבב עליו, ולא דמי ל'מצעת' דמתניתין דהוי דבר של טורח ובכפייה - הני לא כפי לה, אלא חכמים השיאוה עצה טובה להנהיג זאת בישראל) ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו.

אמר רב יצחק בר חנניא אמר רב הונא: כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה - נדה עושה לבעלה, חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו (כל שהוא דברים של קירוב וחיבה ומביאין לידי הרגל דבר).

'והצעת המטה' - אמר רבא: לא אמרן אלא בפניו, אבל שלא בפניו - לית לן בה. 'ומזיגת הכוס' - שמואל מחלפא ליה דביתהו (בימי ליבונה) בידא דשמאלא; אביי מנחא ליה [את הכוס] אפומא דכובא [על פי החבית]; רבא - אבי סדיא (מדאשותיו); רב פפא - אשרשיפא (ספסל).

אמר רב יצחק בר חנניא אמר רב הונא: הכל משהין בפני השמש (המשמש בסעודה ואוכלין בפניו ושוהין מלהאכילו עד שיקומו הקרואים) חוץ מבשר ויין.

אמר רב חסדא: בשר שמן ויין ישן (שמתאוה להם ומצטער).
אמר רבא: בשר שמן כל השנה כולה; יין ישן בתקופת תמוז (שריחו חזק וחומו היום מחרחר בו כארס).

אמר רב ענן בר תחליפא: הוה קאימנא קמיה דמר שמואל ואייתו ליה תבשילא דארדי (מין כמהין ופטירות); ואי לאו דיהב לי - איסתכני (הייתי מסוכן לאחזני בולמוס מחמת תאות רעבוני).

אמר רב אשי: הוה קאימנא קמיה דרב כהנא, ואייתו ליה גרגלידי (חתיכות דקות ועגולות מריר"א בלע"ז) דליפתא כחלא [לפת בחומץ], ואי לאו דיהב לי איסתכני.

רב פפא אמר: אפילו תמרתא דהנוניתא (תמרה שמינה; כמו 'קריב לגבי דהינא ואידהן' (שבועות דף מז,ב)).

כללא דמילתא: כל דאית ליה ריחא ואית ליה קיוהא (קיהיון שיניים; איגרו"ד בלע"ז [חומץ]) (מזיק את מי שאוכלין לפניו ואינו אוכל).

אבוה בר איהי ומנימין בר איהי - חד ספי (מאכיל את השמש) מכל מינא ומינא (מכל מין ומין), וחד ספי מחד מינא (בתחלת סעודה לשובע, ומשאר המינין משההו עד שיגמור סעודתו). מר משתעי אליהו בהדיה, ומר לא משתעי אליהו בהדיה.

הנהו תרתין חסידי - ואמרי לה רב מרי ורב פנחס בני רב חסדא - מר קדים ספי (קודם שיתן לפניו) ומר מאחר ספי (מכל מין ומין לאחר שנתן לפניו ולפני האורחיו); דקדים ספי - אליהו משתעי בהדיה; דמאחר ספי לא משתעי אליהו בהדיה (לפי שכשנותן לפניו והוא רואה ומתאוה ומצטער ופעמים שיש אורחין הרבה).

אמימר ומר זוטרא ורב אשי הוו קא יתבי אפיתחא דבי אזגור מלכא (שם מלך פרס). חליף ואזיל אטורנגא דמלכא (מושיב המנות לפני השרים, ובלשונינו שינישקלאקו"ש [אב הבית]), חזיה רב אשי למר זוטרא

(כתובות סא, ב)

דחור אפיה (פניו זועפים: שנתאוה למאכל); שקל באצבעתיה אנח ליה בפומיה. אמר ליה (אטורנגא לרב אשי): אפסדת לסעודתא דמלכא (לא יאכל המלך מעתה)! אמרו ליה (שוטרי המלך): אמאי תיעביד הכי? אמר להו (רב אשי): מאן דעביד הכי (העושה מאכל כזה) פסיל למאכל דמלכא (אין ראוי שיאכל המלך מאכל מידו).

אמרו ליה: אמאי?

אמר להו: דבר אחר (בשר של חזיר מצורע, ובלשון לעז קורין לו שורשמי"ן) חזאי ביה [ראיתי בתבשיל].

בדקו ולא אשכחו.

שקל אצבעתיה (רב אשי שקל אצבעתיה דקפילא), אנח עליה (על אחת החתיכות) ('אנחיריה' לא גרסינו); אמר להו: הכא מי בדקיתו (כלומר בדקתם את חתיכה הזו)? בדקו אשכחו (נס נעשה לו).

אמרו ליה רבנן: מאי טעמא סמכת אניסא?

אמר להו: חזאי רוח צרעת דקא פרחא עילויה (דמר זוטרא).

ההוא רומאה דאמר לה לההיא איתתא: "מינסבת לי" ! אמרה ליה "לא" ! אזיל אייתי רימני [רימונים] פלי (מבקע; והרבה יש לו דומים במסכת נדה: כא,ב) 'דפלי פלויי' ואכל קמה [בפניה]; כל מיא דצערי (רוק שגדל בתוך הפה מחמת קיוהא: דבר הנאכל בפניו ואינו אוכל ממנו) לה בלעתיה ולא הב לה עד דזג לה (נפחו פניה וכריסה ונעשו כזכוכית, שכן דרכי הנפוחים); לסוף אמר לה "אי מסינא לך - מינסבת לי"? אמרה ליה "אין". אזיל אייתי רימני, פלי ואכל קמה; אמר לה "כל מיא דצערי לך - תוף שדאי (רקקי והשליכי)", תוף שדאי - עד דנפקא מינה כי הוצא ירקא [עד שיצאו ממנה מיצי קיבה בצבע של עלה של דקל] ואתסיאת [ונתרפאה].

ועושה בצמר:

בצמר אין, בפשתים לא! מתניתין מני? רבי יהודה היא, דתניא: 'אינו כופה לא לעמוד (לשרת) לפני אביו, ולא לעמוד לפני בנו, ולא ליתן תבן לפני כהמתו (סוס וחמור שהן מזויינין וצוהלים לרביעה), אבל כופה ליתן תבן לפני בקרו (אבל בקר אינו להוט אחר רביעת אשה, ואין יצרו ניכר כל כך, לפיכך אין

אשה נסתית לו; ואני שמעתי: 'בקר' – נקבות, 'בהמתו' – זכרים); **רבי יהודה אומר: אף אינו כופה לעשות בפשתן, מפני שפשתן מסריח את הפה ומשוכבט** (פושטן כמין שרביט עד שנעשין גדולות; ובלשונינו נקרא אשא"ש) **את השפתים** (על ידי שהיא צריכה לשרות החוט תמיד ברוק), **והני מילי בכיתנא רומאה**.

רבי אליעזר אומר אפילו הכניסה לו מאה שפחות [כופה לעשות בצמר, שהבטלה מביאה לידי זימה]:

אמר רב מלכיו אמר רב אדא בר אהבה: הלכה כרבי אליעזר.
אמר רבי חנינא בריה דרב איקא: שפוד שפחות וגומות – רב מלכיו (סימני הלכות הן: שפוד במסכת ביצה, שפחות כאן, גומות במסכת נדה) **בלורית אפר מקלה וגבינה – רב מלכיא** (בלורית במסכת עבודה זרה, אפר מקלה במסכת מכות, גבינה במסכת עבודה זרה); (תלת מנייהו מתניתא: שפחות, ובלורית, וגבינה; ותלת מנייהו שמעתתא: ופרשינהו רב מלכיו ורב מלכיא).

רב פפא אמר: מתניתין ומתניתא – רב מלכיא; שמעתתא – רב מלכיו (אסימנא דרב מלכיו פליג, דקאמר 'שפחות' – רב מלכיו: ליתא דכל מתניא ומתניתא דהכא – רב מלכיא פרשינהו, אבל שמעתתא דאמר ברב מלכיו מודינא לך); **וסימנך** (שלא תחליף בגירסא) **'מתניתא מלכתא'** (לגבי שמעתא הויא מתניתא מלכתא, דהא מינה מותבין תיובתא לשמעתא; וסימנך 'מלכיא', לשון נקבה, אבל 'מלכיו' לשון זכר).

מאי בינייהו?
איכא בינייהו 'שפחות'.

רבן שמעון בן גמליאל אומר [אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה – יוציא ויתן כתובה, שהבטלה מביאה לידי שיעמום]:
היינו תנא קמא (רבי אליעזר: מה לי 'לידי שיעמום' מה לי 'לידי זימה')?
איכא בינייהו דמיטללא בגורייתא קיטנא ונדרשיר (משחקת בכלבים דקים, ושחוק שקורין אישקקי"ש – לידי זימה איכא, לידי שיעמום ליכא, דאין שיעמום אלא ביושב ותוהא ובטל לגמרי).

משנה:

המדיר את אשתו מתשמיש המטה (כגון דאמר "יאסר הנאת תשמישך עלי, אבל הנאת תשמישי עליך – לא מיתסרא, דהא משועבד לה, דכתיב 'ועונתה לא יגרע' [נשמות כא,י] והכי מוקמינן בנדרים בפרק 'ואלו נדרים' (פא,ב)): **בית שמאי אומרים: (אם הדירה) שתי שבתות** (תמתין, ואם יותר – יוציא ויתן כתובה); **בית הלל אומרים: שבת אחת.**

התלמידים יוצאין לתלמוד תורה שלא ברשות [נשותיהם] שלשים יום; הפועלים – שבת אחת.

העונה האמורה בתורה: הטיילין (מפרש בגמרא) – **בכל יום; הפועלים – שתיים בשבת; החמרים** (שיוצאין לכפרים להביא תבואה למכור בשוק) – **אחת בשבת; הגמלים** (סוחר חבילות ומביאין על הגמלים ממקום רחוק) – **אחת לשלשים יום; הספנים** (פורשין לים הגדול לקצווי ארץ) – **אחת לששה חדשים – דברי רבי אליעזר.**

גמרא:

מאי טעמא דבית שמאי? גמרי מיולדת נקבה (ששוהא שבועיים מתשמיש); **ובית הלל גמרי מיולדת זכר.**

ובית הלל נמי נגמרו מיולדת נקבה (כיון דאשכחן אורח ארעא לשהות כל כך – אין לנו לכופו להוציא)!

אי מיולדת גמרי לה – הכי נמי! אלא בית הלל מנדה גמרי לה.
במאי קמיפלגי?

מר סבר: מידי דשכיח (כעס שכועס על אשתו ומדירה) **ממידי דשכיח** (נדות; לאפוקי לידה דלא שכיח כולי האי), **ומר סבר: מידי דהוא גרים לה** (נדר האיש גורם לה לשהות) **ממידי דהוא גרים לה** (וכן לידה על ידו באה לה; לאפוקי נדה, דממילא; ויש לנו ללמוד מן הדומה [אפילו לא שכיח כולי האי]).

אמר רב: מחלוקת – במפרש, אבל בסתם דברי הכל יוציא לאלתר ויתן כתובה; ושמואל אמר: אפילו בסתם נמי ימתין (לבית שמאי שתי שבתות, ולבית הלל שבת אחת), **שמא** (בתוך הזמן) **ימצא פתח לנדרו** (ילמוד למצוא פתח חרטה: לומר "אדעתא דהכי לא נדרי", ויתיר לו חכם נדרו).

הא פליגי בה חדא זימנא, דתנן [כתובות פ"ז מ"א]: **'המדיר את אשתו מליהנות לו – עד שלשים יום'** ("קונם את נהנית לי עד שלשים יום", ולא הדירה מהנאת

תשמיש, דהא לא חייל - משום דמשועבד לה; וגבי מזונות נמי מוקמינן ליה לקמן (עא.א) באומר לה "צאי - מעשה ידיך למזונותיך"*) יעמיד פרנס (שיזון אותה, משום דלא ספקא; והתם פריך: ואטו פרנס לא שליחותיה עבדי?), יותר מכאן יוציא ויתן כתובה. ', ואמר רב: לא שנו אלא במפרש, אבל בסתם - יוציא לאלתר ויתן כתובה; ושמואל אמר: אפילו בסתם נמי ימתין שמא ימצא פתח לנדרו' [ומדוע מלמדים בבית המדרש פעמיים את אותה מחלוקת]?

צריכא: דאי איתמר בהא (תשמיש) - בהא קאמר רב, משום דלא אפשר בפרנס, אבל בההיא דאפשר בפרנס - אימא מודי ליה לשמואל! ואי איתמר בההיא (מליהנות לו) - בהך קאמר שמואל (משום דאפשר בפרנס), אבל בהא - אימא מודי ליה לרב? - צריכא.

התלמידים יוצאין לתלמוד [תורה שלא ברשות שלשים יום]:
ברשות כמה?
כמה דבעי

(כתובות סב, א)

אורחא דמילתא (דרך ארץ שלא ישא עליו חטא ואפילו הוא יכול לפתותה שתתן לו רשות) כמה? אמר רב: חדש כאן וחדש בבית, שנאמר [דברי הימים א כז, א]: ובני ישראל למספרם ראשי האבות ושרי האלפים והמאות ושטריהם המשרתים את המלך לכל דבר המחלקות] לכל דבר המחלקות הבאה והיוצאת חדש בחדש לכל חדשי השנה [המחלקת האחת-עשרים וארבעה אלף] (בדברי הימים במחלקות שהיו עובדים את דוד כל מחלקות חדש; ואף על גב דמשמעותא דעניינא משמע שלא היה פורש מביתו אלא חדש אחד בשנה, ואין ללמוד משם אלא חדש כאן וי"א חדשים בביתו - רב קרא יתירא ד'הבאה והיוצאת' דריש, דהוה ליה למכתב 'המשרתים את המלך לכל דבר המחלקות חדשי השנה' וכתב 'דבר המחלקות הבאה והיוצאת חדש בחדש לכל חדשי השנה' - משמע שהיו שתי מחלקות נצבים ומשרתים, שמשרתים עם השאר זו ששה חדשים בדילוג וזו ששה חדשים בדילוג: זו באה וזו יוצאה מדי חדש בחדש, הרי חדש בבית המלך וחדש בביתו ואף כאן חדש בבית רבו וחדש בביתו);

ורבי יוחנן אמר: חדש כאן ושנים בביתו, שנאמר [מלכים א ה, כח]: וישלחם לבנונה עשרת אלפים בחדש חליפות] חדש יהיו בלבנון שנים חדשים בביתו [ואדנירם על המס] ('שנים חדשים בביתו' - האיש בביתו, שהרי שלשים אלף איש היה המס, וישלחם לבנונה עשרת אלפים בחדש; כשמחליפים אלו - הולכין עשרת אלפים אחרים, ובחדש השלישי עשרת אלפים שלישיים, נמצא שעמדו הראשונים בביתם שני חדשים וכן כולם בחלופיהם כך).
ורב נמי - מאי טעמא לא אמר מההיא?
שאני בנין בית המקדש, דאפשר על ידי אחרים (לפי מנין החליפות כך היו עולים).

ורבי יוחנן - מאי טעמא לא אמר מההיא?
שאני התם, דאית ליה הרווחה (שהיו נהנים מבית המלך, ואיכא רווח ביתא, לפיכך מקבלת עליה שיהיה בבית המלך [חדש] אחד משני חדשים, שכיון שיש לו שכר - יש לה מזונות מרווחים ותכשיטין; אבל תלמוד תורה - מצוה דיליה הוא).

אמר רב (אידי דאיפלגו בה רב ורבי יוחנן בדרשא דקרא - נקט לה נמי הכא): אנחה שוברת חצי גופו של אדם, שנאמר (יחזקאל כא, יא) ואתה בן אדם האנח בשברון מתנים (באמצע הגוף) ובמרירות תאנח [לפניהם]; ורבי יוחנן אמר: אף כל גופו של אדם, שנאמר (יחזקאל כא, יב) והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח ואמרת אל שמועה כי באה ונמס כל לב ורפו כל ידים וכהתה כל רוח וכל ברכים תלכנה מים [הנה באה ונהיתה, נאם ד' ה'].
ורבי יוחנן נמי - הכתיב 'בשברון מתנים'?
ההיא - דכי מתחלא, ממתנים מתחלא.
ורב נמי - הכתיב 'ונמס כל לב ורפו כל ידים וכהתה כל רוח'?
שאני שמועה דבית המקדש, דתקיפא טובא.

ההוא ישראל ועובד כוכבים דהו קאזלי באורחא בהדי הדדי; לא אימצי עובד כוכבים לסגויי בהדי ישראל [הישראל הלך מהר מדי לנכרי]. אדכריה [הזכיר הנכרי ליהודי את] חורבן בית המקדש; נגיד ואיתנח - ואפילו הכי לא אימצי עובד כוכבים לסגויי בהדיה; אמר ליה: לאו אמריתו 'אנחה שוברת חצי גופו של אדם'? אמר ליה: הני מילי מילתא חדתי, אבל הא דשנן בה (הורגלנו בה, כמו כיון ד'דד' דש' (גיסין נוב), - לא, דאמרי אינשי: דמלפי תכלי לא בהתה (אשה הלימודת לשכל בניה לקוברם - אינה תמיהא ומפחדת במות אחד מהם, שכבר לימודת).

הטיילין בכל יום:

מאי 'טיילין'?

אמר רבא: בני פירקי (תלמידים שהרב מצוי להם בעיר, ושונים פרקם ולנים בביתם).
אמר ליה אביי: מאן דכתיב בהו (בשבילם נאמר, לבעלי אומניות): (תהלים קכז, ב) שוא
לכם משכימי קום מאחרי שבת (למלאכת הרשות) אוכלי לחם העצבים (אוכלי לחם בעצב) כן יתן
(הקב"ה) לידידו שנא (למי שמנדד לכבודו ולמצותו שינה) ' , ואמר רב יצחק: אלו
נשותיהן של תלמידי חכמים שמנדדות שינה מעיניהם בעולם הזה
(ממתינות את בעליהן שהן בבית רבם ושונים פרקם; אלמא בשעת שינה עודן בבית רבן) ובאות לחיי
העולם הבא, ואת אמרת 'בני פירקי' (ואת אמרת יש להן פנאי לעונה בכל לילה)?
אלא אמר אביי: כדרכי, דאמר רב: כגון רב שמואל בר שילת (מלמד
תיוקות היה, ומתפרנס מהן, כדאמרינן ב'נערה שנתפתתה' (לעיל נא)): דאכיל מדידה, ושתי
מדידה, וגני בטולא דאפדניה, ולא חליף פריסתקא דמלכא אבביה
(אין שליח מלך פרס עובר על פתחו לשאול לו עבודת המלך, שאין עין המלך עליו, שאינו עשיר בעיניהם).
כי אתא רבין אמר: כגון מפנקי דמערבא (בני ארץ ישראל מעונוגים במאכל ומשתה,
לכן הם בריאים ובעלי כח לתשמיש).

רבי אבהו הוה קאי בי באני [בבית המרחץ]; הוה סמכי ליה תרי
עבדי; איפחית [התמוטט] בי באני (תחת המרחצאות יש חלל שהמים נופלים שם)
מתותיה [תחתיו]; איתרמי ליה עמודא, סליק [עלה] ואסקינהו (העלה את
העבדים בידו אחת ובשניה היה מטפס ועולה בעמוד).

רבי יוחנן הוה קסליק בדרגא, הוה סמכי ליה רב אמי ורב אסי.
איפחיתא דרגא תותיה; סליק ואסקינהו. אמרי ליה רבנן: וכי מאחר
דהכי (שבעל כח אתה) - למה ליה למיסמכיה? אמר להו: אם כן (שאתי את
כחי ולא יסמכוני) מה אניח (כח בעצמי להשתמש בו) לעת זקנה.

והפועלים שתיים בשבת:

והתניא: 'הפועלים אחת בשבת'?

אמר רבי יוסי ברבי חנינא: לא קשיא: כאן בעושיין מלאכה בעירן
(שתיים בשבת), כאן בעושיין מלאכה בעיר אחרת.
תניא נמי הכי: הפועלים שתיים בשבת; במה דברים אמורים -
בעושיין מלאכה בעירן אבל בעושיין מלאכה בעיר אחרת - אחת בשבת.

החמרים אחת בשבת:

אמר ליה רבה בר רב חנן לאביי: איכפל תנא לאשמועינן טייל
ופועל (תנא דסתם לעיל 'המדיר את אשתו - בית הלל אומרים שבת אחת' - אין לו לומר זאת, לא בספן
ולא בגמל ולא בחמר ולא בתלמידי חכמים! שהרי [אף החמר] עונתו אחת בשבת, ובשביל יום אחד יוציא ויתן
כתובה? הרי עונתו משבעה לשבעה, וכל שכן גמל וספן! אין בכלל הזה אלא טייל ופועל העושה מלאכה
בעירו, שדרכו לשמש שתיים בשבת)?
אמר ליה: לא,

(כתובות סב, ב)

אכולהו (נמי קאמר, דעל ידי נדר - יתר משבת אחת לא).

והא (בלא נדר) 'ששה חדשים' קאמר (בספנים)?

אינו דומה (לענין תענית) מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו
(אף כאן בלא נדר דעתה נוחה לבעלה, שמא יבא בתוך הזמן; אבל זו משהדירה - הרי היא כמי שאינה מצפה
לבעל).

אמר ליה רבה בר רב חנן לאביי: חמר ונעשה גמל מאי (נישאת לו כשהוא
חמר - מהו ליעשות גמל שלא ברשות? הרווחה עדיפא לה, שיתעשר? או עונה עדיפא לה)?
אמר ליה: רוצה אשה בקב ותיפלות (להיות בעלה עמה) מעשרה קבין
(להתעשר) ופרישות⁶.

⁶ (Please include header and footer when redistributing this material.)

הספנים אחת לששה חדשים - דברי רבי אליעזר:
אמר רב ברונא אמר רב: הלכה כרבי אליעזר.
אמר רב אדא בר אהבה אמר רב: זו (אמתניתין קאי, וסיפא דמתניתין נקיט) דברי
רבי אליעזר (הנך עונות וציאות שלא ברשות דמתניתין, דקתני 'התלמידים יוצאים לת"ת שלא ברשות
שלשים יום'), אבל חכמים אומרים: התלמידים יוצאין לתלמוד תורה
שנים ושלש שנים שלא ברשות.
אמר רבא: סמכו רבנן אדרב אדא בר אהבה (תלמידים שבדורנו סומכים על דבריו
ויוצאין שלא ברשות) ועבדי עובדא (כוותיה) בנפשיה (והוא בא להם ליטול מהם נפשות
שנענשים ומתים)!

כי הא: דרב רחומי, הוה שכיח קמיה דרבא במחוזא, הוה רגיל
דהוה אתי לביתיה כל מעלי יומא דכיפורי. יומא חד משכתי
שמעתא [הוא נמשך אחרי הלימוד והתעכב ויצא לביתו בשעה מאוחרת יחסית],
הוה מסכיא (מסכיא: תרגום של מצפה) דביתהו [אשתו]: 'השתא אתי' 'השתא
אתי' ['עכשיו הוא בא' 'עכשיו הוא בא']; לא אתא; חלש דעתה, אחית
דמעטא מעינה [ירדה דמעה מעינה; ובאותו רגע הוא, בעלה] הוה יתיב
באיגרא [מקום גבוה, גג]; אפחית איגרא מתותיה [הגג נפתח תחתיו],
ונח נפשיה [ומת].

עונה של תלמידי חכמים אימת?
אמר רב יהודה אמר שמואל: מערב שבת לערב שבת (שהוא ליל תענוג ושבתה
והנאת הגוף).
[תהלים א, ג: והיה כעץ שתול על פלגי מים] אשר פרו יתן בעתו [ועלה לא יבול וכל אשר יעשה יצליח]: אמר
רב יהודה - ואיתימא רב הונא, ואיתימא רב נחמן: זה המשמש
מטתו מערב שבת לערב שבת.

Kesuvos 062: Switching from Chamar to Gamal

David Hojda asked:

The man wants to switch and his wife would rather be mivater on the extra parnassah and have him at home. They disagree. The gemara tells us that her request is consistent with what most women would want.

L'mai nafka minah?

Is it because she wants her kessubah and is claiming that he is not fulfilling his obligations to her by having become a gamal? Are we strictly dealing with an issue of ne'manus?

What if it turned out that most women would be willing to give up the marital relations in return for the bigger parnassah, but THIS woman insists that she does not wish to and is not interested in continuing to live in such a fashion?

I assume that the issue is one of ne'emanus, but would like to know what you think.

David Hojda, Kiryat Sefer, Israel

The Kollel replies:

The woman was given the right to prevent her husband from leaving her. However, the frequency with which he must be home depends on her willingness at the time of the marriage. Whatever she had accepted is binding on both of them.

However her Ta'anah must be legitimate. If the way of most women was that they would gladly accept less husband and more money, it would have been part of her acceptance of her husband as a Chamar that he may become a Gamal, and although we would believe her that she is different, her Ta'anah would not be accepted. However since the way of most women is to prefer the husband home, her Ta'anah is acceptable and she can force him to stay on the donkey.

Dov Zupnik

יהודה בריה דרבי חייא, חתניה דרבי ינאי, הוה אזיל ויתיב בבי רב [אולי: בבית המדרש], וכל בי שמישי [עת בא השמש ביום ששי, כלומר: לקראת שבת] הוה אתי לביתיה, וכי הוה אתי הוה קא חזי קמיה [היה נראה לפניו - כנראה גם בעיני הצבור] עמודא דנורא. יומא חד משכתייה שמעתא; כיון דלא חזי [לא נראה לצבור] ההוא סימנא - אמר להו רבי ינאי: כפו מטתו (כדת המתאבלים דחייבין בכפיית המטה) שאילמלי יהודה קיים - לא ביטל עונתו. הואי (קהלת י,ה) [יש רעה ראיתי תחת השמש] כשגגה שיוצא מלפני השליט, ונח נפשיה [של יהודה בן רבי חייא, כנראה לאחר דברי רבי ינאי].

רבי איעסק ליה לבריה בי רבי חייא (להשיא בתו של רבי חייא); כי מטא למיכתב כתובה - נח נפשה דרביתא [של הבת, המיועדת]. אמר רבי: חס וחלילה פסולא איכא (שלא היו מהוגנים לזוג אחד)? יתיבו ועיינו במשפחות. רבי אתי משפטא בן אביטל (בן דוד היה; אביטל - שם אשת דוד), ורבי חייא אתי משמע' אחי דוד (ורבי חייא אתי משמע', וזהו הפסול: שרבי היה מבית דוד ולא היתה בת הבאה משמע' הוגנת לבנו, שלא היתה בת מלכים).

אזיל איעסק ליה לבריה בי רבי יוסי בן זימרא. פסקו ליה [בעת שדברו על השידוך ולפני שפגש את הנערה] תרתי סרי שנין (קודם שיכנסו) למיזל בבי רב; אחלפיה קמיה (העבירו הנערה לפני החתן); אמר להו: ניהו שית שנין [די לו בשש שנים, ויתחתן]. אחלפיה קמיה [פעם נוספת]. אמר להו: איכניס [אתחתן עכשיו] והדר איזיל [ואחריכך אלך ללמוד]; הוה קא מכסיף [מתבייש] מאכובה. אמר ליה: בני! דעת קונך יש בך (שאמר להרחיק זמן חופתו וחרו וקרבה מרוב חיבת כלתו):

מעי קרא כתיב (שמות טו, יז) תביאמו ותטעמו [בהר נחלתך מכן לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידך] (שיבאו לארץ ואחר כך יבנו לו מקדש), ולבסוף כתיב (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (במדבר).

אזיל יתיב תרתי סרי שני בבי רב, עד דאתא איעקרא דביתיהו (נעשית עקרה כן דרך העומדות עשר שנים בלא בעל).

אמר רבי: היכי נעביד? נגרשה? יאמרו ענייה זו לשוא שימרה; נינסיב איתתא אחרייתי? יאמרו זו אשתו וזו זונתו! בעי עלה רחמי ואיתסיאת.

רבי חנניה בן חכינאי הוה קאזיל לבי רב בשילהי הלוליה (בסוף ימי חופתו) דרבי שמעון בן יוחאי. אמר ליה: איעכב לי (המתן לי עד שיכלו ימי חופתי) עד דאתי בהדך (ואלך עמך לבי רב). לא איעכבא ליה, אזל, יתיב תרי סרי שני בבי רב; עד דאתי [שחזר רבי חנניה בן חכינאי] - אישתנו שבילי דמתא (שנבנו בעיר בנינים חדשים ונסתמו בה מבואות) ולא ידע למיזל לביתיה! אזל, יתיב אגודא דנהרא [על שפת הנהר, שלשם באים הנשים לכבס?]; שמע לההיא רביתא (נערה) דהו קרו לה "בת חכינאי! בת חכינאי! מלי קולתך [הכד שלך] ותא ניזיל [ובואי נלך]!" אמר: שמע מינה: האי רביתא - דידן! אזל בתרה, הוה יתיבא דביתיהו קא נהלה קמחא, דל עינה, חזיתיה סוי לבה (ראה לבה כלומר נדמה ללבה פתאום שזה בעלה) - פרח רוחה. אמר לפניו: רבונו של עולם: ענייה זו - זה שכרה? בעא רחמי עלה וחייה.

רבי חמא בר ביסא אזיל, יתיב תרי סרי שני בבי מדרשא; כי אתא - אמר: לא איעביד כדעביד בן חכינאי (שנכנס לביתו פתאום)! עייל, יתיב במדרשא. שלח לביתיה. אתא רבי אושעיא בריה, יתיב קמיה (ולא היה האב מכיר), הוה קא משאיל ליה שמעתא. חזא (לבריה) דקא מתחדדי שמעתיה - חלש דעתיה, אמר: אי הואי הכא (אילו הייתי כאן כשהנחתי בני קטן והלכתי) - הוה לי זרע כי האי (הייתי מלמדו תורה והיה חכם כזה)! על לביתיה [ואחריכך] על בריה, קם [רבי חמא] קמיה! הוא סבר: למשאליה שמעתתא קא בעי; אמרה ליה דביתהו: מי איכא אבא דקאים מקמי ברא? קרי עליה רמי בר חמא: [קהלת יב, ו] ואם יתקפו האחד - השנים יעמדו נגדו; [ו] החוט המשולש לא במהרה ינתק - זה רבי אושעיא בנו של רבי חמא בר ביסא. [ביסא' הוא רבי ביסא בבא בתרא נט, א.].

רבי עקיבא - רעיא [רועה הצאן] דבן כלבא שבוע (שם אחד מעשירי ירושלים, שכל הנכנס לביתו רעב ככלב - היה יוצא שבוע)*; הוה חזיתיה בריתיה [של כלבא שבוע]

דהוה [רבי עקיבא] צניע ומעלי, אמרה ליה: "אי מקדשנא לך - אזלת לבי רב"? אמר לה: "אין"! איקדשא ליה בצינעה, ושדרתיה. שמע אבוה - אפקה מביתיה, אדרה הנאה מנכסיה! אזיל, יתיב תרי סרי שנין בבי רב.

[*פירוש אחר: 'כלבא שבוע' = 'אוצר מלא': תענית דף כד עמוד א, רש"י ד"ה אכלבא: אוצר של חטים; בבא מצינא סג, רש"י ד"ה חטי דקדחי באכלבא: בתמיה: וכי אם הנחתי חטים שלי באוצרי - כלום היו גשמים יורדין עליהן שיהיו צומחות בהן צמחין להתקלקל?] כי אתא - אייתי בהדיה תרי סרי אלפי תלמידי; שמעיה להווא סבא דקאמר לה "עד כמה

(כתובות סג, א)

קא מדברת (את מתנהגת) אלמנות חיים! אמרה ליה: "אי לדידי ציית - יתיב תרי סרי שני אחריני"! אמר: ברשות קא עבידנא; הדר אזיל ויתיב תרי סרי שני אחריני בבי רב.

כי אתא - אייתי בהדיה עשרין וארבעה אלפי תלמידי! שמעה דביתהו, הות קא נפקא לאפיה. אמרו לה שיבבתא (השכינות): שאילי מאני לבוש ואיכסאי! אמרה להו (משלי יב, י) יודע צדיק נפש בהמתו [ורחמי רשעים אכזרי].

כי מטיא לגביה - נפלה על אפה, קא מנשקא ליה לכרעיה. הווא קא מדחפי לה שמעיה [משרתיו של רבי עקיבא]; אמר להו: שבקוה! שלי ושלכם - שלה הוא (תורה שלמדתי אני ושלמדתם אתם - עלידה הוא). שמע אבוה דאתא גברא רבה למתא, אמר: איזיל לגביה, אפשר דמפר נדראי?! אתא לגביה. אמר ליה: אדעתא דגברא רבה מי נדרת? אמר ליה: אפילו פרק אחד ואפילו הלכה אחת. אמר ליה: אנא הוא! נפל על אפיה ונשקיה על כרעיה, ויהיב ליה פלגא ממוניה. ברתיה דרבי עקיבא עבדא ליה לבן עזאי הכי; והיינו דאמרי אינשי: רחילא בתר רחילא אזלא: כעובדי אמה כך עובדי ברתא.

רב יוסף בריה דרבא - שדריה אבוהי לבי רב לקמיה דרב יוסף. פסקו ליה שית שני. כי הוה תלת שני - מטא מעלי יומא דכפורי, אמר: איזיל ואיחזינהו לאינשי ביתי. שמע אבוהי, שקל מנא (כלי זיין כאילו בא להלחם) ונפק לאפיה, אמר ליה: "זונתך נזכרת"?; איכא דאמרי אמר ליה "זונתך נזכרת"! איטרוד (באותה מדינה): לא מר איפסיק ולא מר איפסיק (לא אכלו סעודת יום הכפורים שמפסיקין בה אכילה להתענות. סעודה אחרונה של ערב ט' באב ויוה"כ קרי 'סעודה המפסקת', שמפסיקים בה (במסכת תענית ל, א)).

משנה:

המורדת על בעלה (בגמרא מפרש ממאי) פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרין בשבת. רבי יהודה אומר: שבעה טרפעיין (בגמרא מפרש). עד מתי הוא פוחת? עד כנגד כתובתה (ואחר כך נותן לה גט ויוצאה בלא כתובה, אבל אינו משהה לפטוק על הנכסים שנפלו לה מבית אביה ולהפסידה ממנה). רבי יוסי אומר: לעולם הוא פוחת והולך עד שאם תפול לה ירושה ממקום אחר - גובה הימנה. וכן המורד על אשתו - מוסיפין על כתובתה שלשה דינרין (בגמרא מפרש מאי שנא הוא מינה דידה) בשבת. רבי יהודה אומר: שלשה טרפעיין.

גמרא:

מורדת ממאי? רב הונא אמר: מתשמיש המטה; רבי יוסי ברי חנינא אמר: ממלאכה (דהיינו תחת מלאכה). תנן: 'וכן המורד על אשתו' - בשלמא למאן דאמר 'מתשמיש' - לחיי, אלא למאן דאמר 'ממלאכה' - מי משועבד לה? אין! באומר "איני זן ואיני מפרנס". והאמר רב: האומר "איני זן ואיני מפרנס" - יוציא ויתן כתובה (ומתניתין 'מוסיפין' תנן, ואינו מוציא לאלתר)! ולא לאמלוכי ביה בעי (שמא יחזור בו, ובתוך זמן שאנו נמליכין בו ומחזירין עליו שיחזור בו - מוסיפין על כתובתה)?

מיתבי: 'אחת לי ארוסה' (שאמרה "לא אנשאה") ונשואה (כולן שוות בתורת מרד) ואפילו (שהיא) נדה, ואפילו חולה, ואפילו שומרת יבם (והיא מורדת). בשלמא למאן דאמר 'ממלאכה' – שפיר, אלא למאן דאמר 'מתשמיש' – נדה בת תשמיש היא? אמר לך: אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו. ה"ג בשלמא למ"ד 'מתשמיש' – שפיר, אלא למ"ד 'משום מלאכה' – חולה בת מלאכה היא? בשלמא למ"ד 'מתשמיש' – שפיר: ואי משום נדה, דלאו בת תשמיש היא – אינו דומה מי שיש לו פת בסלו כו' כדלקמן אלא למאן דאמר כו':

איכא דאמרי < בשלמא למאן דאמר 'מתשמיש' – היינו דקתני 'חולה'

(כתובות סג, ב) אלא למאן דאמר 'ממלאכה' – חולה בת מלאכה היא? אלא: 'מתשמיש' – כולי עלמא לא פליגי דהויא מורדת (והך מתניתא – במורדת מתשמיש), כי פליגי 'ממלאכה': מר סבר 'ממלאכה' – לא הויא מורדת, ומר סבר 'ממלאכה' – נמי הויא מורדת.

גופא: 'המורדת על בעלה' – פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרים בשבת.

רבי יהודה אומר: שבעה טרפעי קין; רבותינו חזרו ונמנו שיהו מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו (שלא ישנה אותה לפחות מעט מעט אלא יפסידוה כל כתובתה לאחר ארבע שבתות של הכרזה) ושולחין לה בית דין: הוי יודעת שאפילו כתובתין מאה מנה – הפסדת. אחת לי ארוסה ונשואה אפילו נדה, אפילו חולה ואפילו שומרת יבם. אמר ליה רבי חייא בר יוסף לשמואל: נדה – בת תשמיש היא? אמר ליה: אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו.

אמר רמי בר חמא: אין מכריזין עליה אלא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. אמר רבא דיקא נמי דקתני 'ארבע שבתות זו אחר זו' (ימים שאינם של מלאכה והכל מצוין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות) – שמע מינה. אמר רמי בר חמא: פעמים שולחין לה מבית דין: אחת קודם הכרזה ואחת לאחר הכרזה.

דרש רב נחמן בר רב חסדא: הלכה כרבותינו. אמר רבא: האי – בורכא (דבר שאינו הגון). אמר ליה רב נחמן בר יצחק: מאי בורכתי? אנא אמריתה ניהליה, ומשמייה דגברא רבה אמריתה ניהליה, ומנו? – רבי יוסי ברבי חנינא.

ואיהו (רבא דאמר 'בורכא היא') – כמאן סבר? כי הא דאתמר רבא אמר רב ששת: הלכה – נמלכין בה (משהין את גיטה ומחזירין עליה שתחזור בה, ובתוך כך פוחתין מכתובתה שבעה דינרין בשבת). [אך לעומת זאת] רב הונא בר יהודה אמר רב ששת: הלכה אין נמלכין בה.

היכי דמיא 'מורדת' (דכופין אותה, דמשהין גיטה ופוחתין כתובתה)? אמר אמימר: דאמרה "בעינא ליה" [אני אוהבת אותו] – ומצערנא ליה [אבל אני בריב איתו, אני מצערת אותו] (שיש לכופה על ידי פחיתת כתובתה); אבל אמרה "מאיס עלי" (לא הוא ולא כתובתו בעינא) – לא כייפינן לה (להשהותה, אלא נותן לה גט ויוצאה בלא כתובתה). מר זוטרא אמר: כייפינן לה.

הוה עובדא ואכפה מר זוטרא, ונפק מיניה רבי חנינא מסורא. ולא היא: התם סייעתא דשמיא הוה.

כלתיה דרב זביד אימרדא (ואמרה "מאיס עלי"); הוה תפיסא חד שירא (מעיל אחד שהכניסה לו בכתובה). יתיב אמימר ומר זוטרא ורב אשי, ויתיב רב גמדא גביהו, יתבי וקאמרי: מרדה – (אפילו בגדיה שהכניסה לו בנדונייתה ושמואם עליו בכתובתה) הפסידה בלאותיה קיימין (ועדיין הבלאות קיימין – תפסיד אותם). אמר להו רב גמדא: משום דרב זביד גברא רבה – מחניפיתו ליה?! והאמר רב כהנא: מיבעיא בעי (אם הפסידה בלאותיה אם לאו) רבא, ולא פשיט!

איכא דאמרי: יתבי וקאמרי 'מרדה - לא הפסידה בלאותיה
קיימין'; אמר להו רב גמדה:

(כתובות סד, א)

משום דרב זביד גברא רבה הוא (ולא יערער על דברינו מחמת ענותנותו) - אפכיתו
ליה לדינא עילויה (לחובתו)? האמר רב כהנא מיבעיא 'בעי לה רבא
ולא פשיט'?! השתא דלא אתמר לא הכי ולא הכי - תפסה לא מפקינן
מינה, לא תפסה - לא יהבינן לה; ומשהינן לה תריסר ירחי שתא
[שנים עשר חודש] (אולי תחזור בה) אגיטא [עד למתן הגט] (ותולא), ובהנך
תריסר ירחי שתא לית לה מזוני מבעל.

אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל: כותבין אגרת מרד על ארוסה
ואין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם.
מיתיבי: 'אחת לי ארוסה ונשואה; אפילו נדה אפילו חולה ואפילו
שומרת יבם' [ואין הבדל בין שומרת יבם לארוסה]?
לא קשיא: כאן שתבע הוא (והיא מורדת), כאן שתבעה היא (והוא מורד), דאמר
רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל: תבע הוא - נזקקין לו, תבעה
היא - אין נזקקין לה (לכתוב לה אגרת מרד להוסיף על כתובתה; ולקמן מסיק פירושא ואזיל:
משום דלא מפקדא אפריה ורביה).
במאי אוקימתא להא דשמואל? ב'שתבעה היא'? האי [במקרה זה, וכי יש
לומר] 'כותבין אגרת מרד על ארוסה'? [צריך היה לכתוב] 'לארוסה'
[לטובת הארוסה נגד הבעל המסרב] מיבעי ליה (וכותבין אגרת על הבעל)!?
הא - לא קשיא: תני 'לארוסה' [לטובתה, נגד הבעל].

מאי שנא שומרת יבם [מהבעל], דלא [שאיין נזקקין לה לכתוב נגדו אגרת
מרד]? דאמרינן לה "זיל, לא מפקדת (בפריה ורביה, כדאמרינן ביבמות (סח, ב))."
ארוסה נמי - נימא לה "זיל, לא מפקדת"?!
אלא בבאה מחמת טענה, דאמרה "בעינא חוטרא לידא (רוצה אני שיהא לי בן
שיחזיק בידי בזקנותי ואשען עליו) ומרה⁷ לקבורה (וביום מותי יקברני)".
הכא נמי שומרת יבם - בבאה מחמת טענה [ויוציאו עליו אגרת
סירוב]!?

אלא אידי ואידי - שתבע הוא, ולא קשיא: כאן לחלוץ וכאן
לייבם, דאמר רבי פדת אמר רבי יוחנן: תבע לחלוץ (והיא אינה רוצה אלא
להתייבם) - נזקקין לו (לכתוב אגרת מרד עליה); תבע לייבם - אין נזקקין
לו.
מאי שנא לייבם, דלא?

(לפי שאין מתכוין לשם מצוה, וכמשנה אחרונה [שיש להעדיף חליצה על ייבום]) דאמרינן ליה:
זיל ונסייב איתתא אחריתי.
'לחלוץ' נמי נימא ליה: "זיל ונסייב איתתא אחריתי" [ומדוע לכתוב
נגדה? הרי הוא יכול לשאת אשה אחרת, ויחלוץ לה כשתסכים לכך]!?
אלא דאמר: "כיון דאגידא בי - לא קא יהבו לי אחריתי".
הכא נמי [ברוצה לייבם]: "כיון דאגידא בי לא קא יהבו לי אחריתי"
[ונקבל טענה זו]!?

אלא אידי ואידי - שתבע לייבם, ולא קשיא: כאן כמשנה ראשונה
כאן כמשנה אחרונה, דתנן [בכורות פ"א מ"ז]: 'מצות יבום קודמת למצות
חליצה - כראשונה, שהיו מתכוונין לשום מצוה; עכשיו, שאין
מתכוונין לשום מצוה - אמרו: מצות חליצה קודמת למצות יבום.'

עד מתי הוא פוחת [עד סוף המשנה]:

מאי 'טרפעיין'?

אמר רב ששת: אסתירא (סלע מדינה).

וכמה אסתירא?

פלגא דזוזא (זוז צורי, שהוא שש מעה כסף; נמצא 'טרפעיין' = שלשה מעות).

⁷ מילולית: כלי חפירה

תניא נמי הכי: 'רבי יהודה אומר: שלשה טרפעי קין, שהן תשע מעין: מעה וחצי לכל יום' (לששת ימי המעשה; ומשבת לא יהינן לה, כדאמר לקמן).

אמר ליה רבי חייא בר יוסף לשמואל: מאי שנא איהו, דיהבינן ליה דשבת (כשהיא מורדת עליו דהא שבעה טרפעי קים טרפעי ק ליום), ומאי שנא איהי דלא יהבינן לה דשבת?

איהי דמיפחת קא פחית - לא מיחזי כשכר שבת ((כמו שמשתכר בשבת) גזרה משום מקח וממכר ושכירות), איהו דאוסופי קא מוספא

(כתובות סד, ב)

מיחזי כשכר שבת.

אמר ליה רבי חייא בר יוסף לשמואל: מה בין מורד למורדת (מאי שנא כשהוא מורד אינו נותן אלא חצי טרפעי ק ליום וכשהיא מורדת נותנת טרפעי ק)?

אמר ליה: צא ולמד משוק של זונות, מי שוכר את מי (הוי אומר האיש שוכר את האשה, שמע מינה: צערו מרובה).

דבר אחר: זה יצרו מבחוק (קשויו ניכר ומתגנה) וזו יצרה מבפנים.

משנה:

המשרה את אשתו על ידי שליח (שנותן לה מזונותיה בבית אפוסטרופוס ואינה מתגלגלת עמו) - לא יפחות לה משני קבין חטין או מארבעה קבין שעורין, (המשרה: המכרה 'ויכרה להם כירה' מתרגמין 'שירותא' (מלכים ב ו, כג))

אמר רבי יוסי: לא פסק לה שעורין (בגמרא מפרש לה) אלא רבי ישמעאל, שהיה סמוך לאדום;

ונותן לה חצי קב קיטנית וחצי לוג שמן וקב גרוגרות (תאנים יבשין) או מנה דבילה (תאנים דרוסות בעיגול ונמכרות במשקל); ואם אין לו - פוסק לעומתן פירות ממקום אחר;

ונותן לה מטה מפץ (רך ממחצלת) ומחצלת;

ונותן לה כפה לראשה (צעף אחד משנה לשנה) וחגור למתניה, ומנעלים ממועד למועד (אמנעלים קאי: מנעלים חדשים לכל שלשת רגלים), וכלים של חמשים וזו משנה לשנה;

ואין נותנין לה לא חדשים (קשים לה) בימות החמה (לפי שהם חמים ויפים לה בימות הגשמים) ולא שחקים בימות הגשמים, אלא נותן לה כלים (חדשים) של חמשים וזו בימות הגשמים, והיא מתכסה בבלאותיהן בימות החמה, והשחקים [מה שנשאר מהבלאות בסוף הקיץ] - שלה (אף כשיקנה לה חדשים; ובגמרא מפרש למאי מיבעי לה).

נותן לה מעה כסף (לכל שבת) לצורכה (לדברים קטנים), ואוכלת עמו (שהוא ליל עונה) מלילי שבת ללילי שבת; ואם אין נותן לה מעה כסף לצורכה - מעשה ידיה (אוקימנן לעיל (ט, א) מותר מעשה ידיה) שלה.

ומה היא עושה לו?

משקל חמש סלעים שתי ביהודה שהן עשר סלעים בגליל (משקל של יהודה כפלים כשל גליל) או משקל עשר סלעים ערב ביהודה שהן עשרים סלעים בגליל (שתי קשה לטווחו כפלים כשל ערב);

ואם היתה מניקה - פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה. במה דברים אמורים? בעני שבישראל, אבל במכובד - הכל לפי כבודו.

גמרא:

מני מתניתין [שנאמר בה: לא יפחות לה משני קבין חטין או מארבעה קבין שעורין]? לא רבי יוחנן בן ברוקא ולא רבי שמעון, דתנן [עירובין פ"ח מ"ה]: 'וכמה שיעורו (של עירובי תחומין)? מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד, מזונו לחול ולא לשבת - דברי רבי מאיר';

רבי יהודה אומר: לשבת ולא לחול; וזה וזה מתכוונין להקל (רבי מאיר היה רגיל לאכול פת בשבת יותר מבחול, שהיה ממשיך פת לכל מינים הבאין לפניו; ורבי יהודה היה אוכל פת בחול יותר מבשבת, שהיה שבע במיני מעדנים);

רבי יוחנן בן ברוקא אומר: (רבי יוחנן בן ברוקא נתן שיעור קצוב: **ככל הלכות בפונדיון מארבע סאין לסלע** (כשלוקחין ארבעה סאין בסלע - הן שתי סעודות, וקא סלקא דעתא: חצי קב, שהרי הסלע - מ"ח פונדיון: שש מעה כסף דינר, ומעה - שני פונדיון, הרי י"ב לדינר; וארבע דינר לסלע - הרי מ"ח; וארבע סאין = כ"ד קבין = מ"ח חצאי קבין; נמצא לרבי יוחנן לחצי קב שתי סעודות);

רבי שמעון אומר: (שתי סעודות הן) **שתי ידות לככר** (של ככר) **משלש ככרות לקב** (ונמצא הקב תשע סעודות שלש סעודות לככר ושלש ככרות לקב); **חציה** (של ככר) **לבית המנוגע** (השוהה בבית המנוגע כדי אכילת פרס - חצי ככר - מטמא בגדים, כדכתיב 'והאוכל בבית יכבס בגדיו' - כששוהה שיעור אכילה הכתוב מדבר [ואפילו לא אכל דבר], כדנתיא בתורת כהנים; ואע"ג דגבי סעודת עירוב אמרנו שלש סעודות בככר - אין בו אלא שתי סעודות בינוניות, [ומה שאמרן 'שלש' בעירוב] - ושל עירוב - שיעורו להקל, ובמצומצמות; והיינו דאמרין 'אכילת פרס' בכל שיעור שהיית סעודה, לפי ששיעורו כחצי הככר); **וחצי חציה לפסול את הגוייה** (האוכל שיעור חצי פרס אוכלים טמאים נפסל גופו מלאכול בתרומה עד שיטבול, והוא שתי ביצים; שהככר של שלש לקב - שמונה ביצים הוא, שהקב - כ"ד ביצים, ארבע לוגין; חציה של ככר - ארבע ביצים, חצי חציה - שתי ביצים), **וחצי חצי חציה לקבל טומאת אוכלין**.

מני [לפי מי משנתנו, שנאמר בה: 'לא יפחות לה משני קבין חטין או מארבעה קבין שעורין']? **אי רבי יוחנן בן ברוקא - תמני** (סעודות) **הויין** (קביים) **חטים דמתניתין** [כפי שהסביר רש"י למעלה: 'נמצא לרבי יוחנן: לחצי קב שתי סעודות', ולכן לשני קב רק שמונה סעודות], וארבעה עשרה סעודות היא צריכה לשבת, **ואי רבי שמעון** [שהסביר רש"י בשיטתו לעיל: 'ונמצא הקב תשע סעודות'] - [שני הקבין שבמשנתנו] **תמני סרי הויין** (שמונה עשר הויין, והיא אינה צריכה אלא י"ד)?

לעולם - רבי יוחנן בן ברוקא, וכדאמר רב חסדא: צא מהן שליש לחנווני (רבי יוחנן לא שיער בחצי קב אלא בככר הלקוח בפונדיון מן החנווני, והוא [החנווני] לקח ארבע סאין חטין בסלע, ומשתכר שליש בטורח - נמצאו בחצי קב שלש סעודות: השתים הוא מוכר בפונדיון שנתן, והשלישי משתכר) - **הכא נמי: אייתי תילתא שדי עלייהו** [תוסיף על התפוקה מהחיטה, ולא לפי החשבון שאמרנו לעיל: 'נמצא לרבי יוחנן לחצי קב שתי סעודות'] - **נמצא לרבי יוחנן לחצי קב שתי סעודות**, אלא שלש סעודות לחצי קב. **אכתי** (קביים דמתניתין) **תרתין סרי הויין** [קביים הם ארבע פעמים חצי קב שבו מזון שלש סעודות ובסה"כ הם שנים עשר]? **אוכלת עמו לילי שבת** (כדתנן במתניתין) [שתי סעודות; ועוד שנתים עשרה שנה - בס"ה ארבעה עשר].

הניחא למאן דאמר 'אכילה' - ממש, אלא למאן דאמר 'אכילה' = 'תשמיש' מאי איכא למימר (פלוגתא לקמיה בשמעתין)? **ועוד: תליסר הויין** [כי בממוצע חצי השבתות אינה טהורה ואינה אוכלת עמו, וחסר לה סעודה]! **אלא כדאמר רב חסדא: צא מהן מחצה לחנווני - הכא נמי אתיא פלגא ושדי עלייהו** [תוסיף על התפוקה מהחיטה, ולא לפי החשבון שאמרנו לעיל: 'נמצא לרבי יוחנן לחצי קב שתי סעודות', אלא חצי קב לארבע סעודות, ולקביים - ששה עשר סעודות, שהם שנים עשר לימות החול וארבע סעודות לשבתות]. **קשיא דרב חסדא אדרב חסדא** [פעם אמר שליש לחנווני ופעם אמר מחצה לחנווני]!?

לא קשיא: הא באתרא דיהבי ציבי (מי שמוכר חטים לחנווני לעשות ככרות ולמכור בשוק - במקום שהוא נותן לחנווני עצים לאפות אינו משתכר [החנווני] אלא שלישי), **הא באתרא דלא יהבי ציבי** (ובמקום שאינו נותן עצים - מעכב [החנווני] לעצמו מחצה, שממעת הככרות למכור ביוקר כדי יציאת העצים).

אי הכי - שיתסרי [ששה עשר] **הויין**!! **כמאן? כרבי חידקא** (בתמיהה), **דאמר 'ארבע סעודות חייב אדם לאכול בשבת'** (נימא כרבי חידקא סתם לה מתניתין, דאמר ביכל כתבי הקדש' ארבעה סעודות לשבת)?

⁸ This is in your [Kollel Iyun Hadaf's] review of the daf on 64b:

5. Question: (If so, 1/4 Kav wheat makes 2 meals) - 2 Kabim are 16!

i. Suggestion: Our Mishnah is as R. Chidka, who says that a person must eat 4 meals on Shabbos.

6. Rejection: No, our Mishnah can be as Chachamim - the extra meal is for guests.

The Rashi on that suggestion says that it is a bitmiya, implying that the Gemara doesn't like that possibility, which is understandable since Rav Chidka is a daas yachid.

However, if the gemara doesn't like that possibility here, then how come on the next line, the gemara says that Rav Shimon will work out also and you get 18 if the 3 extra meals are for the guests according to the Chachamim or the 2 extra meals according to Rav Chidka. Why bother mentioning

אפילו תימא רבנן: דל חדא לארחי ופרחי.
השתא דאתית להכי - אפילו תימא רבי שמעון (דאמר תמני סרי הויין);
לרבנן - (ואי כרבנן סבירא ליה לתנא דידן בסעודות שבת) - דל תלת (יתירתא) לארחי
ופרחי, לרבי חידקא - דל תרתי לארחי ופרחי.

אמר רבי יוסי לא פסק שעורין [אלא רבי ישמעאל שהיה סמוך לאדום]:
אלא באדום הוא דאכלין שעורים, בכולי עלמא לא אכלי?
הכי קאמר: לא פסק שעורים כפלים בחטין אלא רבי ישמעאל שהיה
סמוך לאדום, מפני ששעורין אדומיות רעות הן.

ונותן לה חצי קב קיטנית:
ואילו יין לא קתני! מסייע ליה לרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר:

(כתובות סה, א)
אין (בית דין) פוסקין יינות לאשה (שהיין מרגילה לתאות תשמיש).
ואם תאמר (הושע ב, ז) [כי זנתה אמם, הבישה הורתם, כי אמרה] אכלה אחרי מאהבי נותני לחמי
ומימי צמרי ופשתי שמני ושקוי [כלומר: משקה, יין] - [כאן נפרש 'ושקוי' כד:]
דברים שהאשה משתוקקת עליהן, ומאי נינהו? תכשיטין.
דרש רבי יהודה איש כפר נביריא, ואמרי לה איש כפר נפור חיל:
מניין שאין פוסקין יינות לאשה? שנאמר (שמואל א, ט) ותקם חנה אחרי אכלה
בשילה ואחרי שתה [ועלי הכהן ישב על הכסא על מזוזה היכל]: 'שתה' - ולא שתת!
אלא מעתה 'אכלה' ולא 'אכל' הכי נמי??
אנן - מדרשני קרא בדבוריה קאמרינן; מכדי בגוה קא עסיק ואתי -
מאי טעמא שני [מצורת 'אכלה' לצורת 'שתה' המקביל ל'אכול' ולא
ל'אכלה']? שמע מינה: 'שתה' [הוא] ולא 'שתת'.
מיתיבי: 'רגילה' [לשתות יין] - נותנין לה!
רגילה שאני (כיון דאינו חידוש לה כבר דשה בו ואינו מזיח לבה), דאמר רב חנינא בר
כהנא אמר שמואל: רגילה נותנין לה כוס אחד; שאינה רגילה
נותנין לה שני כוסות.
מאי קאמר?

תנא: 'כוס אחד יפה לאשה, שנים - ניוול הוא, שלשה - תובעת
(תשמיש) כפה; ארבעה - אפילו חמור תובעת בשוק ואינה מקפדת'.
אמר רבא: לא שנו אלא שאין בעלה עמה, אבל בעלה עמה - לית לן
בה.

והא חנה, דבעלה עמה הואי?
אכסנאי שאני, דאמר רב הונא: מניין לאכסנאי שאסור בתשמיש
המטה? שנאמר (שמואל א, יט) וישכימו בבקר וישתחוו לפני ה' וישבו ויבאו אל ביתם הרמתה
וידע אלקנה את חנה אשתו ויזכרה ה'; ('ויבאו אל ביתם' והדר 'וידע אלקנה את חנה') השתא -
אין, מעיקרא לא!

חומא (זה שמה) - דביתהו דאביי - אתאי לקמיה דרבא, אמרה ליה:
"פסוק לי מזוני" [אחרי שנתאלמנה]! פסק לה. "פסוק לי חמרא"! אמר
לה: ידענא ביה בנחמני [כנוי לאביי] דלא הוה שתי חמרא. אמרה
ליה: "חיי דמר דהוי משקי ליה בשופרוזי (גביעים ארוכים שקורין מדירני"ש
[פליידר]) [גביעים עשויים עץ מיוחד, קשה, דומה לשיש] כי האי (כמדת אמתי וזרועי)"!
בהדי דקא מחויא ליה [כאשר היתה מראה לו גודל הכוס - הרימה ידה]

Rav Chidka again if the Gemara didn't think that was a viable answer the line before? [David
Greenstone, St. Louis, MO, USA]

The Kollel replies:

Originally, the Gemara understood that if the Mishnah means sixteen meals, the Mishnah would be a
Stam Mishnah which could only be reconciled according to Rav Chidka, in which case the Stam
Mishnah would not be according to Halachah, and thus the Gemara prefers to find a better resolution.

However once we see that the Mishnah can be reconciled also according to the Chachamim, we may
reconcile it even according to Rav Chidka for it is no longer a Stam Mishnah, since we are not forced
to explain it according to Rav Chidka. - Dov Zupnik

איגלי דרעא [נתגלתה זרועה]; נפל נהורא [נעשה אור] בבי דינא! קם
 רבא, על לביתיה [הלך לביתו], תבעה לבת רב חסדא (תבע את אשתו לתשמיש);
 אמרה ליה בת רב חסדא: "מאן הוי האידנא בבי דינא?" אמר לה:
 "חומא, דביתהו דאביי". נפקא [יצאה] אבתרה [לחפש את חומא], מחתא
 לה [והכתה אותה] בקולפי דשידא (במנעול של ארגז) עד דאפקה לה מכולי
 מחוזא [עד שברחה מכל מחוזא, הפרבר ששם גרו ושם היתה הישיבה]; אמרה
 לה: קטלת ליך תלתא (שכבר ניסת לשלשה, ומתו, כדאמר ביבמות בפרק 'הבא על יבמתו' (טז,ב))
 ואתת [ובאת] למיקטל אחרינא (שבאת להראות יופיך שיקפוץ איש עליך)! ?⁹

⁹ Kesuvos 061: A male "Katlan"

Aurel M Littmann asked:

Why is there not a concept of Katlonis by males (if two wives of a man died?)

 The Kollel replies:

The SHULCHAN ARUCH (Even ha'Ezer 9:2) clearly rules that a man who was married to two wives who died "does not need to refrain from marrying again." This is because the reason why a woman "Katlanis" may not remarry does not apply to a man (see TAZ (#4) and BI'UR HA'GRA (#9)). A woman may not remarry because the fact that her husbands have died indicates that she has a certain Mazal which requires that she stay single and not be supported by any husband. In order for this Mazal to maintain itself, any man who marries her will have to die. A man, however, cannot have such a Mazal, since it is he who supports his wife (and even in the rare case of a woman who supports her husband, the Rabanan did not make a Gezeirah in such a rare case).

The CHELKAS MECHOKEK, based on the TESHUVOS HA'ROSH, leans towards being stringent in a case where a man's wives died *from the same type of death.* He concludes that in a case where a man was married to three women who all died from the same type of death, it is proper to refrain from marrying again לחושי לאוי.

However, the Acharonim (see PISCHEI TESHUVAH who cites the BIRKEI YOSEF, and see the BE'ER HEITEV) refute the opinion of the Chelkas Mechokek, and rule that a man may remarry even in such a case.

Y. Shaw

We are including below what we wrote in Yevamos regarding the reason for the Gezeirah of a Katlanis.

From Insights to Yevamos 26a:

2) MARRYING A WOMAN WHO HAS BEEN DIVORCED TWICE

QUESTION: The Mishnah states that in the case of a man who enabled a woman to become divorced, if that woman then married someone else and then her husband died or divorced her, she is then permitted to marry the man, such as the Chacham, Shali'ach, or single witness, who permitted her to remarry in the first place. The Gemara explains that the Mishnah does not mean that the widow (in the case when a single witness enabled her to remarry by testifying that her husband died) may marry the witness after her second husband dies

(but rather, only if he divorces her), nor does the Mishnah mean that the divorcee (in the case when a Chacham or Shali'ach enabled her to get divorced) may marry the Chacham or Shali'ach after her second husband

divorces her (but rather, only if he dies). In those two cases, a third man is not permitted to marry her because of Rabbi's ruling. RASHI explains that Rabbi's ruling was "there is a Chazakah that she causes her husbands to die or to divorce."

It is clear from Rashi that not only does a Chazakah of two dead husbands prohibit a third man from marrying her, but also a Chazakah of two divorces prohibits a third man from marrying her. This is also the implication of the Gemara which says that the Mishnah cannot be permitting her to remarry after she was divorced twice.

How can Rashi say that being divorced twice prohibits a third man from marrying her? The Gemara later (64b) says that Rabbi's logic for prohibiting a woman after two deaths is either because of "Ma'ayan Gorem" or "Mazal

דביתהו דרב יוסף בריה דרבא אתאי לקמיה דרב נחמיה בריה דרב
יוסף, אמרה ליה: "פסוק לי מזוני" ! פסק לה. "פסוק לי חמרא" !
פסק לה. אמר לה: ידענא בהו בבני מחוזה דשתו חמרא.

דביתהו דרב יוסף בריה דרב מנשיא מדויל אתאי לקמיה דרב יוסף,
אמרה ליה: "פסוק לי מזוני" ! פסק לה. "פסוק לי חמרא" ! פסק
לה. "פסוק לי שיראי" ! אמר לה: שיראי למה? אמרה ליה: לך
ולחברך ולחברורך (שלא אתבזה על הבריות מכבודי הראשון, לא בפניך ולא בפני חבריך).

ונותן לה מטה ומפץ וכו' :
מפץ ומחצלת למה לה דיהב לה? (הרי עור שטוח על מטה טוב מן המפץ)?
אמר רב פפא (ומשני): באתרא דנהיגי דמלו פוריא בחבלי (במקום שאין רגילין
לעשות שטיח עור למטה אלא סירוגי חבלים), דמבגר לה (מצערי לה ומזקינין אותה לשון בוגרת).

תנו רבנן: 'אין נותנין לה כר וכסת. משום דבי נתן אמרו :
נותנין לה כר וכסת.'
היכי דמי? אי דאורחה (דרך בנות משפחתה) - מאי טעמא דתנא קמא? ואי
דלאו אורחה - מאי טעמא דרבי נתן?

Gorem" -- either her Nidah flow is a physical factor causing her husbands to die, or her inauspicious Mazal causes them to die. The Gemara says that a difference between the two reasons is a case where her husband died after Erusin, before the woman moved into her husband's house: according to the opinion that "Ma'ayan Gorem," if the husband died after Erusin, that does not count towards making a Chazakah that she causes her husbands to die.

We can understand how "Mazal Gorem" can be applied to divorce; after two divorces, it is evident that she has an inauspicious Mazal that causes her to get divorced. How, though, does "Ma'ayan Gorem" apply to divorce? If it indeed does not apply to divorce, then the Gemara there should have said that this is another difference between "Ma'ayan Gorem" and "Mazal Gorem!" (VILNA GA'ON and BE'ER HETEV, EH 9:8)

Moreover, even if the woman has established a Chazakah to get divorced, why should that prohibit a third man from marrying her? At worst, she will get divorced a third time. Why should it be *Asur* to marry her?

ANSWER: Even though the literal argument of "Ma'ayan Gorem" does not apply to divorce, it may certainly be suggested that the woman's physical nature is to blame for her recurring divorce; perhaps she is easily excitable. Therefore, both the opinions that "Mazal Gorem" and "Ma'ayan Gorem" agree that two divorces will give her a Chazakah that she will get divorced again, either because of her Mazal, or because her physical nature causes her to get into arguments and get divorced.

Regarding why one should not marry a woman who has a Chazakah to get divorced, it could be that it is not prohibited per se, but merely the Chachamim are giving good advice, "Etzah Tovah," not to marry a woman who has been divorced twice (YASHRESH YAKOV); the Gemara is asking that the Mishnah would not tell her that she can marry a third man l'Chatchilah if doing so goes against the better judgment of the Chachamim and is discouraged.

HALACHAH: We rule like Rabbi in a situation of a mortal danger, such as in the case of marrying a woman who has had two husbands who have died, and we follow a Chazakah after only two incidents have established that Chazakah.

The REMA cites Rashi (EH 9:1) that applies this Halachah to a case of a woman who was divorced twice, but afterwards he cites TOSFOS (DH a'Gerushin) and the other Rishonim here, who, despite the implication of our Gemara, argue with Rashi and say that Rabbi prohibits remarriage only after being widowed twice, and not after being divorced twice. The Rema concludes that the opinion of Tosfos is the proper one ("v'Chen Ikar").

לא, צריכא: כגון דאורחיה ידיה (דרכו לישן על כרים וכסתות, ואנן קיימא לן 'עולה עמו') ולא אורחה ידה; תנא קמא סבר: אמר לה: כי אזילנא (ואני משרה אותך עלי ידי שלישי) - שקילנא להו [אני אקח את הכר והכסת] [בהדאי] [אתי (שהרי אני רגיל להם ואת לא רגילה)], וכי אתינא [כשאבוא] [ותשכבי עמי] מייתינא להו בהדאי [אביא אותם בחזרה]; ורבי נתן סבר אמרה ליה: זימנין דמיתרמי בין השמשות [של ערב שבת] ולא מצית מייתי להו [ולא תוכל להכניס את שלך הביתה] ושקלת [ותקח לך] להו לדידי (מפץ שלי או אם אקנה כר וכסת משלי), ומגנית לי [ותגרום לכך שאני אצטרך לשכב על הרצפה] על ארעא!

ונותן לה כפה:
אמר ליה רב פפא לאביי:

(כתובות סה, ב)
האי תנא - שליח (מופשט; 'והפשיט' מתרגמין 'וישלח' (ויקרא א, ו)) ערטלאי (וערום: שאין לו חליפות בגדים אלא משנה לשנה) ורמי מסאני (ומנעלים קאמר ממועד למועד, ושאר בגדים לא תחליף במועד) !?
אמר ליה: תנא - במקום הרים קאי, דלא סגיא בלא תלתא זוגי מסאני, ואגב אורחיה קא משמע לן: דניתבינהו ניהלה [שאת המנעלים יתן לה הבעל] במועד, כי היכי דניהוי לה שמחה בגוייהו [שתשמח בס במועד].

וכלים של חמשים זוז:
אמר אביי: חמשים זוזי פשיטי; (זוזי מדינה שהן שמינית שבזוזי צורי; כל כסף מדינה - אחד משמונה בכסף צורי, כדאמרינן לעיל: סלע מדינה - פלגא דזוזא, שהוא אחד משמונה בסלע; ממאי ?
מדקתני 'כמה דברים אמורים בעני שכישראל, אבל כמכוכד הכל לפי כבודו'; ואי סלקא דעתך חמשים זוז ממש - עני חמשים זוז מנא ליה? אלא שמע מינה חמשים זוזי פשיטי.

ואין נותנין לה לא חדשים [בימות החמה ולא שחקים בימות הגשמים, אלא נותן לה כלים של חמשים זוז בימות הגשמים, והיא מתכסה בבלאותיהן בימות החמה, והשחקים שלה]:
תנו רבנן: 'מותר מזונות (כגון אשה שמזונות האמורים במשנתנו עודפין לה, שאינה רעבתנית) - לבעל; מותר בלאות - לאשה' (אלמנה הנזונה מנכסי יתומים, ועליהן ליתן לה כלים של חמשים זוז משנה לשנה) [כמו שנאמר במשנה: 'ואין נותנין לה - לא חדשים בימות החמה ולא שחקים בימות הגשמים אלא נותן לה כלים של חמשים זוז בימות הגשמים, והיא מתכסה בבלאותיהן בימות החמה, והשחקים שלה' - מה שנשאר מהבלאות בסוף הקיץ; בלשון המשנה: "שחקים", ובלשון הברייטא: מותר בלאות].
מותר בלאות לאשה - למה לה?
אמר רחבה: שמתכסה בהן בימי נדתה, כדי שלא תתגנה על בעלה (בימי טהרתה בלובשת בגדים שלבשה בימי נדות).
אמר אביי: נקטינן: מותר בלאות אלמנה - ליוורשיו: התם הוא דלא תתגני באפיה, הכא - תתגני ותתגני!

נותן לה מעה כסף [לצורכה, ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת; ואם אין נותן לה מעה כסף לצורכה - מעשה ידיה שלה]:
מאי 'אוכלת' ?
רב נחמן אמר: אוכלת ממש. רב אשי אמר: תשמיש.
תנן: 'אוכלת עמו לילי שבת' בשלמא למאן דאמר 'אכילה' - היינו דקתני 'אוכלת'; אלא למאן דאמר 'תשמיש' - מאי 'אוכלת' ?
לישנא מעליא כדכתיב [משלי לב: כן דרך אשה מנאפת] אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און.

מיתיבי: 'רבי שמעון בן גמליאל אומר: אוכלת כלילי שבת ושבת' בשלמא למאן דאמר 'אכילה' - היינו דקתני 'ושבת', אלא למאן דאמר 'תשמיש' - תשמיש בשבת מי איכא? והאמר רב הונא: ישראל קדושים הן, ואין משמין מטותיהן ביום! ?
האמר רבא: בבית אפל מותר.

ואם היתה מניקה [פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה. במה
 דברים אמורים? בעני שבִּישְׂרָאֵל, אבל במכּוּבָד - הכל לפי כבודו]:
 דרש רבי עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה: אף על פי שאמרו 'אין
 אדם זן את בניו ובנותיו כשהן קטנים' - אבל זן קטני קטנים.
 עד כמה? - עד בן שש.
 כדרב אסי, דאמר רב אסי: קטן בן שש יוצא בעירוב אמו (עֲרֻבָּה אִמּוֹ
 לצפון ואביו לדרום - אמו מוליכתו אצלה ואין אביו מוליכו אצלו, שעדיין הוא צריך לאמו, ובתרה שדיוהו
 רבנן; אלמא עד שש צריך סיוע מאמו).
 ממאי? מדקתני 'היתה מניקה' - פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין
 לה על מזונותיה' - מאי טעמא? לאו משום דבעי למיכל בהדה (וכשם
 שהבעל זן אותה - כך זן אותו עמה)?
 ודלמא משום דחולה היא?
 אם כן ליתני 'אם היתה חולה'. מאי 'אם היתה מניקה'?
 ודלמא הא קא משמע לן: דסתם מניקות - חולות נינהו [ואם כן אין
 ראייה שמוסיפין לצורך התינוק]?!
 איתמר: אמר רבי יהושע בן לוי: מוסיפין לה יין, שהיין יפה
 לחלב.

הדרן עלך אף על פי